

dövas

Sveriges Dövas Riksförbund

nr 3-2008

TIDNING

**Barnen
och
språket**

**Så minns vi
Gum Anders**

Teckenspråket i nya språklagen

**Tidskrift för
SVERIGES DÖVAS
RIKSFÖRBUND
Grundad 1890**

Utgivning 2008

Nr Manusstopp Utgivning

4 . . . fre 23 maj . . . to 19 juni
5 . . . fre 8 aug . . . to 4 sept
6 . . . fre 12 sept . . . to 9 okt
7 . . . fre 17 okt . . . to 13 nov
8 . . . fre 21 nov . . . to 18 dec

Prenumeration och adressändring

medlem@sdrf.se

Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300, 793 27 Leksand
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03
Prenumerationspris 300 kr/år

REDAKTION

Adress

Dövas Tidning, SDR
Förmansv. 2, plan 6
117 43 Stockholm
dovas.tidning@sdrf.se

Chefredaktör

och ansvarig utgivare

Birgitta Leufstadius
birgitta.leufstadius@sdrf.se
taltelefon/SMS: 070-342 60 68
fax: 08-649 90 46

Redaktör

Lennart Tjärnström
lennart.tjarnstrom@sdrf.se
texttelefon: 08-649 71 03
fax: 08-649 90 46
3G-mobil 0735 009769

Reportrar

Tomas Lagergren, Örebro
tomas.lagergren@sdrf.se
3G-mobil 0735 130199
och

Niclas Martinsson
niclas.martinsson@sdrf.se
3G-mobil 0738 333060

Layout

Åsa Möller
Göteborgs Journalisthus
asa.moller@sdrf.se
taltelefon & fax: 031-24 24 72
Plantagegatan 3 A
413 05 Göteborg

Annonser

Bokas och lämnas till
Björn Holmberg
Box 70, 548 22 Hova
telefon 0506-351 26
fax 0506-301 67
sdrannons@sdrf.se
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till redaktionen

Upplaga: 5800 ex
Tryck: Hedemora Tryck
ISSN 1402-1978

SID 4

SID 11

SID 8

SID 19

SID 13

SID 20

Innehåll

OMSLAG: BESÖK PÅ FÖRSKOLAN KATTUNGEN.
FOTO: TOMAS LAGERGREN

4 FN-länderna ska främja teckenspråket

4 Regeringen ser över tillämpningen av tolkreglementet

5 "Förslaget till språklag en seger för alla teckenspråkiga"

7 5-åriga Tiffanys föräldrar slåss för teckenspråket

11 Döva öppnar teckenspråkscafé i Örebro

11 Tolkstopp upprör döva danskar

12 Dövscoleelever i Kanada kräver skadestånd för övergrepp

13 Karate botade Gorans onda rygg – nu tävlar han i VM

14 Möt "Mister Dövbasket"

16 En trotjänare går i pension

19 UNG: SDU-stämma med oväntad nyhet

23 Tio handikappförbund protesterar mot regeringen

23 Ställ upp i Marschen mot diskriminering!

24 "Viktigt att tolkbrukarna påverkar lokala politiker"

25 Teckenspråkig poker allt populärare

28 INSÄNDARE: Fortsatt kamp för tolkning

30 KRÖNIKAN: Oralisterna hade fel

Vart är vi på väg...?

Jag funderar på vart vi är på väg i samhället.

Först fick vi döva kämpa för våra rättigheter på 1960-70 talet. Sedan kom 1981 – den 14 maj, då det svenska teckenspråket erkändes som officiell språk i Sverige. Därefter har vi fortsatt kämpa för våra möjligheter i samhället, och lyckats riva många hinder under vägen.

Idag har många fått upp ögonen för vad svenskt teckenspråk är för något. Idag har vi teckenspråkiga det bättre, och har fått fler valmöjligheter. Idag kan vi studera till yrken man har länge bara drömt om, och få jobb inom det yrke man studerat. Jag tycker mig se ett trendbrott – vi får bättre bemötande i samhället, många har fått större förståelse för teckenspråkets betydelse för oss.

Själv är jag en 70-talist. Jag var med som första årskull i första klass 1981 på Manillaskolan då teckenspråket blev erkänt som officiellt språk. Där märkte jag under min uppväxt många förändringar och allt större förståelse bland lärarna och personalen i skolan. Och när jag kom från grundskolan till gymnasiet var kunskapsnivån högre än jag hade räknat med.

Sedan kom jag ut på arbetsmarknaden. På den tiden, dvs. mitten av 1990, talet fick jag inte mycket av arbetsförmedlingen. Jag fick klara mig på egen hand, och inom parentes blev jag dålig bemött av folk som jobbar med teckenspråkiga, då de anser att döva inte har stora möjligheter ute i arbetslivet.

Man bör givetvis vara realist, men att dra alla döva över en kam är en tecken på att folk som jobbar med döva och hörselskadade inte accepterar teckenspråket som en grund för förbättring av dövas och hörselskadades livssituation. Språket är en del av kulturen, och man ska vara rädd om språket.

Idag experimenterar dövskolor med att blanda svenskt teckenspråk och talad svenska i en och samma klass. Hur sannolikt är det att det kan bli bästa sättet att undervisa?

Många teckenspråkiga är inte så intresserade av att medverka i dövföreningar, idrottsföreningar, andra organisationer och inom politiken. Min uppfattning är att många teckenspråkiga anser att de har ett bra livssituation och inte behöver engagera sig. Jag hoppas verkligen att jag har fel – det finns ju fler hinder att riva, och det behövs fler som är aktiva.

Klagar vi för lite? Är vi nöjda med allt?

Jag har en hörselskadad dotter som är fem månader, och jag har blivit rekommenderad av företrädare för dövrörelsen att jag som pappa bör tänka på att låta min dotter bli CI-opererad. Jag blev förvånad över att personer, som har kämpat i många år med att förbättra dövas och hörselskadades situation, nu ger upp tanken att värna om teckenspråket?

I egenskap av styrelseledamot i vårt fina förbund, SDR, vill jag vänligt be våra medlemmar hjälpa till med vårt arbete på allt från lokal nivå till förbunds nivå. Vi behöver varandra, vi behöver öppna dörrar för okända och välkomna dem till vår värld. Våga ta ställning, kräv era rättigheter som teckenspråkiga!

Audism* känner vi alla till. Det förekommer också hos oss själva.

Låt oss tänka framåt och hjälpa varandra istället, släpp tanken att bara vara döv – tänk möjligheter istället, och låt oss gå ut i samhället med en sådan tanke.

Valfriheten är bra, men hur skulle det kunna skada vår framtid att värna om det svenska teckenspråket?

Jag ser fram emot ökad aktivitet hos dövföreningar och andra organisationer för döva och hörselskadade som använder teckenspråket vardagligen. Vi behöver synas i samhället, så låt oss bredda vårt register och se möjligheterna – låt oss tillsammans förändra vår situation.

OLA LUNDSTRÖM, STYRELSELEDAMOT SDR

*Audism – fördomar mot döva.

SDR hemsida: www.sdrf.se
Information: info@sdrf.se

SDR Stockholm
Adress:
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vxl: 08 442 14 61
Texttel. vxl: 08 442 14 60
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
Adress:
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247-641 00
Texttel. vxl: 0247-641 01
Fax: 0247-151 03

Förbundsordförande
Lars-Åke Wikström
law@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 63
3G-mobil 0735 033349

Informationschef
Helena Fremnell Ståhl
hfs@sdrf.se
Tel. 0247 64147
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Generalsekreterare
Tord Lind
tord.lind@sdrf.se
Texttelefon 08-4421480
Mobil/SMS 0738 371794

Material till Slingan
slingan@sdrf.se
Telefax 0247-151 03

Bli stödmedlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Taltelefon 0247-140 65
Texttelefon 0247-100 24
Fax 0247-141 35

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
karl-erik.karlsson@sdrf.se
Texttelefon 08-89 44 23

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västansviks Folkhögskola
Box 300, 793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 01
Taltelefon 0247-641 00
Fax 0247-101 65
www.sdrf.se/vv

SDR plusgiro: 90 00 24-1

FN-länderna ska främja teckenspråket

År 2006 sade FN ja till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Den undertecknades då av 82 länder, däribland Sverige. Sedan dess har konventionen undertecknats av ytterligare ett stort antal länder.

– Det var ett historiskt ögonblick när jag undertecknade FN-konventionen, sade statsrådet Maria Larsson vid en presskonferens den 1 april i samband med genomgången av konventionens 50 artiklar och hur svensk lagstiftning förhåller sig till konventionen.

Utredaren Lars Grönwall har gått igenom de 50 artiklarna. Vid presskonferensen deltog också Handikappförbundets ordförande Ingemar Färm.

– Jag är väldigt glad över att utredaren har kommit fram till att det inte finns några hinder för att godkänna den nya konventionen, sade Maria Larsson.

För dövas del betonas i artikel 19 att professionella teckenspråkstolkare bör finnas. I artikel 21, som handlar om yttrandefrihet och tillgång till information, sägs det att länderna ska godta och underlätta användning i offentliga sammanhang av teckenspråk, samt erkänna och främja användning av teckenspråk.

I artikel 24 sägs det att inlärning av teckenspråk ska underlättas och att dövsamhällets språkliga identitet och dövas utbildning ska säkerställas. Enligt artikel 30 ska personer med funktionsnedsättning ha rätt på samma villkor som andra till er-

kännande av och stöd för sin särskilda kulturella och språkliga identitet.

I promemorian föreslås att Sverige ska tillträda Förenta Nationernas (FN) internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vidare föreslås att Sverige ska tillträda ett fakultativt (frivilligt) protokoll till konventionen som innebär att den enskilde har möjlighet att klaga till en övervakningskommitté om han/hon anser att hans/hennes rättigheter kränks.

– Vi föreslår att en utredning tillsätts för att utreda om nuvarande samhällsorgan, var för sig eller gemensamt, uppfyller konventionens krav på oberoende mekanismer för att främja, skydda och övervaka genomförandet av konventionen, sade Lars Grönwall.

Handisam* föreslås få i uppdrag att tills vidare svara för den uppgiften.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

Fr.v. äldre- och folkhälsominister Maria Larsson, utredaren Lars Grönwall och HSO:s ordförande Ingemar Färm.

*Handisam – myndigheten för handikappolitisk samordning

Tillämpningen av tolkreglementet ses över

– Gränserna är oklara mellan vad som ingår i "vardagstolkning", som landstinget ska erbjuda och finansiera, och den tolkning som annan huvudman ska ansvara för, sade statsrådet Maria Larsson (kd) i ett interpellationssvar i riksdagen den 22 april på en fråga från Maria Kornevik Jacobsson (c).

Korridorsnack om tolkfrågor.

Hon undrade vilka åtgärder Maria Larsson* tänker vidta för och trygga tillgång till tolkar för döva, hörselskadade och döva med synskada, så att de i likhet med andra människor kan ta del av samhällslivet.

Både i plenisalen och på riksdagsläktaren fanns teckenspråkstolkare på plats.

Idag saknas det helt kostnadstäckning för t.ex. privata utbildningar. Maria Kornevik Jakobsson och Lars-Ivar Ericson (c) visade många exempel där döva blivit antagna till privata utbildningar, men tvingats avstå eftersom ingen huvudman vill betala för tolk-kostnaderna.

Maria Larsson sa att regeringen nu har gett Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga hur bestäm-

melserna för vardagstolkning och annan tolkning tillämpas. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2008.

Regeringen har även, från och med årsskiftet, fastlagt en ny fördelningsmodell av statsbidraget till landstingens tolkverksamhet. Den nya modellen införs successivt under tre års tid.

– Den tar i högre grad hänsyn till landstingets faktiska kostnader för tolkverksamheten, eftersom det har visat sig att statsbidragets andel av totalkostnaden varierar väsentligt mellan landstingen, sade Maria Larsson. Hon ansåg att de landsting som är duktiga och kan tillgodose tolkbehoven också ska ha mer av det statliga bidraget.

– Vi ska också klargöra för landstingen att det är deras uppgift enligt hälso- och sjukvårdslagen att utveckla verksamheten med hjälp av de statliga pengarna, sade ministern avslutningsvis.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

*Maria Larsson – äldre- och folkhälsominister i alliansregeringen

Fr.v. Lena Ekevid, tolk, Bengt-Åke Nilsson, utredare, samt Lars-Åke Wikström och Suzanne Albihn från SDR.

SDR:s Lars-Åke Wikström och Suzanne Albihn pratar med kulturminister Lena Aldesohn-Liljeroth.

Teckenspråket skrivs in i språklagen

Den 18 mars överlämnade regeringens utredare Bengt-Åke Nilsson språklagsutredningens betänkande "Värna språket – förslag till språklag" till kulturminister Lena Adelsohn-Liljeroth. Utredningens uppdrag har varit att utarbeta ett förslag till språklag, där bland annat det svenska teckenspråkets ställning regleras.

Språklagsutredningen föreslår att det svenska teckenspråket skrivs in i den nya språklagen. I paragraf 9 sägs det: "Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket". Det innebär att det svenska teckenspråket i stort sett ges samma skydd som de nationella minoritetsspråken. Vidare säger utredningen att den som har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket. Det betyder att svenska teckenspråket får en ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken*.

På plats vid överlämnandet i regeringskansliet Rosenbad fanns SDR:s ordförande Lars-Åke Wikström, SDR:s intressepolitiska sekreterare Suzanne Albihn, Johanna Mesch från avdelningen för teckenspråk vid Stockholms universitet samt SDR:s Tomas Hedberg från Språkrådet. De har samtliga arbetat med språkfrågan i många år, och nu syntes bara glada miner.

Lång kamp

Det var med anledning av artikel 27 i FN:s konvention om medborgliga och politiska rättigheter som SDR med Gunnel Sträng (SDR:s dåvarande intressepolitiska sekreterare) i spetsen började kampen för att få rätten till teckenspråket reglerad i lag. FN:s konvention säger att de som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter tillåts att i gemenskap

med andra i sin grupp ha ett eget kulturliv och använda sitt eget språk.

Någon status som minoritetsspråk fick inte teckenspråket då, men kampen gick vidare. Via förslaget till handlingsprogram för svenska språket och utredningen "Teckenspråket ställning" krävde SDR att det svenska teckenspråket ska skrivas in i en språklag. Och nu finns förslaget att ge språket lagligt skydd i den aktuella språklagsutredningen.

Lagförslaget remissbehandlas fram till juni månad. En proposition förväntas om cirka ett år, och en lag kan förhoppningsvis träda i kraft 1 juli 2009.

Lagen ger styrka

Det var en glad SDR-ordförande som i Rosenbad tog emot beskedet:

– Mycket bra! Det visar att vårt språk är ett språk och ingenting annat. Det är en fråga som vi kämpat för i många år, säger Lars-Åke "Låw" Wikström, och det är glädjande att svenskt teckenspråk förslås få en egen ställning i lagen.

• I Sverige är teckenspråket i stort sett redan officiellt. På vilket sätt tror du lagen kan få betydelse framöver?

– Vi kan nu hänvisa till en lag som säger att samhället ska främja vårt språk. Det är en styrka och har också ett stort symbolvärde. På sikt leder det också till att den strukturella diskrimineringen kan minskas.

• Så nu kan vi slå oss till ro och tro allt är bra?

– Nej, vi ska fortsätta kampen tills riksdagen har fattat beslut. Sedan ska vi fortsätta vara aktiva inom teckenspråksområdet.

• Att svenska teckenspråket skrivs in i språklagen kan väl även sporra andra länder till något liknande?

– Ja, det tror jag. Jag ser det som en stor seger för alla teckenspråkiga, säger SDR:s förbundsordförande.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

"Vi kan nu hänvisa till en lag som säger att samhället ska främja vårt språk. Det är en styrka och har också ett stort symbolvärde."

**De officiella minoritetsspråken i Sverige är finska, samiska, tornedalsfinska, romani och jiddisch.*

Efter morgonsamlingen är det fruktstund.

En dag på förskolan Kattungen

Idag läggs allt fler teckenspråkiga förskolor ned. Men i Örebro har man hittat en modell som gjort att barnen blivit fler. Kattungen heter en kommunal förskola som inte längre tar in enbart döva barn; alla barn till föräldrar som tycker att de behöver teckenspråk är numera välkomna.

**BARNEN
och språket**

På förskolan Kattungen har alla något gemensamt: Alla använder teckenspråk. Av tradition har döva barn alltid haft förtur hit. Kattungen är den enda förskolan i Örebro som är teckenspråkig.

– Vi är en förskola där barnen sätts i första rummet, sedan spelar det ingen roll vilken hörselnivå de har, berättar Marie Andersson, specialpedagog på förskolan Kattungen.

Barnen får gå i grupper där det tecknas och talas. Man har inte statiska grupper och man blandar inte tal och tecken samtidigt, betonar Marie. Barnets behov är viktigast: Barn med CI behöver t.ex. grupper på max åtta barn för att hänga med i ljudmiljön, och teckenspråksgruppen ska helst också ha max åtta barn.

För de hörande barnen är grupperna större, berättar Marie. På måndagar och fredagar har de gemensamma dagar, alla barnen på förskolan.

Allt färre döva

I dag finns här 33 barn, varav 19 är hörande och resten har hörselnedsättning. Barnen är i åldrarna 1–5 år. Många av de hörande barnen är CODA-barn*. Hade de fortsatt på det gamla sättet – intagning av

endast döva och hörselskadade barn – så hade antalet barn bara varit 14 idag, enligt Marie Andersson.

Andelen barn som inte är hörande har minskat stadigt sedan 1990, på grund av antalet CI-operationer. Sedan 2006 har även hörande barn kommit in i verksamheten.

Marie antyder att teckenspråksmiljön kanske förälsrats något – men att det ändå är att föredra, eftersom man på Kattungen åtminstone får teckenspråk, vilket man inte får på andra förskolor. Hon menar att man måste se situationen som den är:

– De hörande barnen och barnen med CI behöver även ljudstimulans och talad svenska.

DT följde under en solig vårdag en teckenspråksgrupp av lite äldre barn på Kattungen. Gruppen bestod för dagen av fyra pigga småttingar – Matti, Céline, Minna och Viggo – och det hann bli både skratt och små konflikter, som det brukar bli i den åldern.

En viktig del i dagisfröknarnas jobb – vid sidan av lunch och sova middag och mellanmål och sagoläsning – är att lära barnen hantera konflikter.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Marie Andersson, specialpedagog på Kattungen.

*CODA – Children of Deaf Adults; hörande barn till döva

Bim Sundström, dagisfröken, tar emot teckenspråksgruppen för morgonsamling där man pratar om vad som ska göras under dagen. Minna visar på tavlan.

Dags för trolldegssbak, som Matti tycker är kul – tills det blir en konflikt med Celine. En viktig del i personalens jobb är att lära barnen hantera konflikter.

Sedan är det lunch. Viggo passar på att göra lustiga grimaser för fotografen när personalen är utom synhåll.

Alla vill cykla, men cyklarna räcker inte till. Kicki förklarar att man måste vänta på sin tur.

Viggo lyssnar uppmärksamt på en sagoberättelse i solen.

Föräldrarna hämtar barnen, och en dag på Kattungens är till ända.

Tiffany Wanderydz med mamma Malin och pappa Rickard.

5-åriga Tiffanys föräldrar slåss för teckenspråk

Dagens verklighet har hunnit ikapp Tiffany Wanderydz. Hon är det enda femåriga gravt hörselskadade barnet i Göteborg med omnejd som inte har cochlea implantat. För att få teckenspråk sätts Tiffany i en klass där eleverna är två år äldre än hon. Hennes föräldrar är oroliga för vad som väntar henne i framtiden.

På 1990-talet brukade döva barn ha 20 minuters talträning i veckan. I dag kan det vara tvärtom. När Tiffany gick i förskolan Snäckan, tillhörande Kannebäcksskolan i Göteborg, fick hon 20 minuters teckenspråksträning i veckan. Alla hennes jämnåriga kamrater hade cochlea implantat (CI) eller hörapparat. Därför skulle de ha ljud- och talövning.

– Vår dotter ska inte behöva nöja sig med 20 minuters teckenspråksträning. Hon ska få tillgång till ett fullt och passivt teckenspråk alla de timmar som hon befinner sig på dagis, säger mamma Malin Wanderydz.

Med det menas att Tiffany borde kunna se teckenspråk även när hon tittade upp från leken. Snäckans förskolepersonal hade direktkommunikation på teckenspråk med henne. Däremot använde personalen enligt föräldrarna tecknad svenska (tal och tecken samtidigt) när de pratade i grupp.

Meningen var att alla skulle hänga med i vad som sades. De barn som kunde höra fick en träning på det svenska talet. Men för Tiffany innebär det en rad missförstånd.

– Det är viktigt att skilja på teckenspråk och tal, inte blanda ihop dem, säger pappa Rickard.

Tiffany och hennes storsyster, Alicia, tittar på TV-programmet Bolibompa hemma på landet utanför Kungsbacka en tisdagskväll. Tiffany berättar vad hon kollar: giraffer. Det går inte att ta miste på att hon har en döv identitet. Hennes teckenspråk är uttrycksfullt.

Kannebäcksskolans rektor, Erik Ivarsson.

Tiffany och elevassistenten Kenneth Sandberg. I bakgrunden syns förskoleläraren Jennie Jakobsson.

5-åriga Tiffany...

►► Forts. från föreg. sida

Efter många samtal med Kannebäcksskolan kom föräldrarna överens med rektorn om att Tiffany skulle få börja i första klass, trots att hon egentligen hade två år kvar till skolplikt.

Nu har Tiffany gått i klassen sedan januari i år. Den är skolans yngsta teckenspråksklass, bestående av sex elever. Till hösten och nästa hösttermin väntas inga döva förstaklassare utan CI eller hörapparater börja.

Tiffany har en anpassad skolgång och har andra uppgifter än sina äldre klasskamrater. Och hon trivs.

– Tiffany är som en annan person nu. Hon är glad och kommer inte längre hem trött. Hennes teckenspråk utvecklas oerhört fort, säger Malin.

Hon och Rickard tecknar flytande. På deras företag jobbar en döv och en hörselskadad. "Gratis träning", som Rickard skämtsamt uttrycker det.

Anledningen till att Tiffany inte har CI är att hennes hörselläkare ansåg att hon hörde för bra och inte var lämplig för en operation. Hon föddes döv. När hon var ett och halvt år gammal så hade hennes hörsel utvecklats från helt döv till gravt hörselskadad, medicinskt sett. Hennes identitet är dock döv, enligt föräldrarna.

– Det blir konstigt när man säger att hon hör för bra eftersom hon inte uppfattar tal, tycker Malin, som tillsammans med maken dragit igång en tredje CI-utredning för att få en ordentlig förklaring till varför hon inte har kunnat få det tidigare.

Tanken är att ett eventuellt implantat blir en bonus för Tiffany. Samtidigt innebär beslutet vända. Tiffany har redan blivit en flicka med en stark självkänsla och ett gott teckenspråk.

Inga garantier

På onsdagsmorgonen sitter Tiffany i ett klassrum och fyller i tomma rutor. Hon ska välja de bokstäver som passar ihop med varje bild, till exempel bok. Men hon gör ingenting och himlar med ögonen.

– Jo, jag vet att du kan! Kom igen! säger elevassistent Kenneth Sandberg och ler.

S-k-o skriver hon till slut. Sedan har hon rast och klär på sig och leker med sina äldre kompisar.

I en annan byggnad huserar rektor Erik Ivarsson, som grundat skolan 1991. Den är nu en av Sveriges största skolor för döva och hörselskadade barn med 130 elever, varav cirka 30 har CI. Nära hans rum sitter en grupp äldre elever och tecknar, precis som i

vilken dövskola som helst. Lärare, som DT träffar, kan också teckenspråk.

– Att det nu finns så få döva barn utan CI är ett problem. Det är inte lätt att uppfylla alla barns och deras föräldrars önskemål om mer teckenspråk respektive tal, säger Erik Ivarsson.

Hans bild är att i förskolan Snäckan används både genuint teckenspråk och tecknad svenska. Tanken med den sistnämnda är att kunna lära ut meningar på svenska.

Tiffanys föräldrar anser inte att genuint teckenspråk används i tillräcklig omfattning. Därför har de bätt Brita Bergman, professor i teckenspråk, och Kristina Svartholm, professor i svenska som andra språk för döva, ta en titt på teckenspråksmiljön i förskolan. Utredningen väntas vara klar i maj.

– Det är glädjande att oberoende parter granskar oss. Vi brukar rekommendera alla barn som har någon form av hörselskada att lära sig teckenspråk, säger Erik Ivarsson som tror att ingen av dagens dövskolor kan garantera en teckenspråkig miljö.

Rätt till teckenspråk

Tiffanys far Rickard Wanderydz anser att rektor Ivarsson har en bra attityd gentemot teckenspråket, men det räcker inte. Han och hans fru hoppas att skolpersonal, rektorer och föräldrar till döva barn med hörselhjälpmedel och som väljer en special(för) skola, får sig en tankeställare och att granskningen ger resultat.

– Det är en självklarhet och en rättighet för döva och hörselskadade barn, om de sätts i en special(för) skola, att få teckenspråk. Men här går tyvärr åsikterna isär, säger Malin Wanderydz, som är fortsatt orolig.

Hon och maken trodde att allt skulle bli bra bara de lärde sig teckenspråk. Nu undrar de vem Tiffany kan umgås med i framtiden och var hon kan läsa på gymnasienivå. Och mycket annat. Men det finns inget som de vill ändra på hos Tiffany; de är omåttligt stolta över henne.

De vill ändra desto mer i samhället.

– Vi har ett motto. Det är att vi inte vill göra Tiffany till en dålig kopia av en hörande. Hon ska bli en trygg och stolt gravt hörselskadad. Vi har med egna händer lagt en viktig grund för henne och oss.

De syftar förstas på teckenspråket.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

BARNEN och språket

Kannebäcksskolan i Göteborg är till skillnad från de andra (statliga) dövskolorna kommunal.

Föräldrarna Tobias och Lona lär sig teckna "söt".

Lona Lemmouh och Tobias Nurmi fick en jackpot. De adopterade ett fyraårigt charmtroll, Kaleab, som fått vänta länge på nya föräldrar eftersom han är döv.

– De flesta vill ha friska barn, men Kaleab är ju också fullt frisk, säger mamma Lona.

BARNEN och språket

Adopterade ett dövt barn

Hela familjen lär sig teckenspråk

Annonsbilderna på barn med speciella behov kollades igenom. Lona och Tobias försökte bestämma sig för vilket av dem de ville adoptera. Några hade hiv, andra var funktionshindrade. Snart kom de till sidan om Kaleab, som såg charmig ut och uppgavs vara döv. Hela adoptionsprocessen tog två år, och det var snabbare än normalt.

Lona Lemmouh har alltid velat adoptera barn. I Marocko, där Lona är född, har hon släktingar som är både adopterade och födda inom familjen. För henne och maken var det därför naturligt att adoptera ett barn som komplement till sin femåriga biologiska dotter Aida.

Parets adoptionsmöjligheter var dock begränsade. Lona är muslim, vilket inte är populärt hos många givarländer, och Tobias har epilepsi. Till slut föll valet på Kaleab från Etiopien. Beslutet var inte taget i brist på bättre, utan tvärtom:

– Det är helt fantastiskt att ha fått honom. Hans dövhet betyder inget annat än att vi lär oss ett nytt språk, säger Lona och tecknar till Kaleab: Vill du ha ett äpple?

Pojken, som heter Kaleab i passet men kallas för Kalle, nickar leende. Systemen Aida och Kalle går till barnkammaren. Ganska snart skriker Kalle.

Glad och frimodig

Kalle kom till Sverige i november förra året, och han och Aida fann varandra snabbt. Nu grälar de som vilka syskon som helst, men kanske också för att de inte har ett riktigt språk.

– Att han skriker är nog ett sätt för honom att kommunicera. Jag vet inte om han förstår att han är döv, säger Lona.

På barnhemmet i Etiopiens huvudstad Addis Abeba använde Kaleab inte teckenspråk. Istället pekade han mycket. Personalen var vänlig, men hade inte samma syn på döva och teckenspråk som i Sverige.

Första mötet med Kaleab var odramatiskt. Han tydde sig snabbt till sina nya föräldrar och sin storsyster. Oräddhet är en av hans egenskaper – Kaleab hoppar utan förvarning upp i knät på folk och vill gärna kommunicera. Han kan många tecken men härmar också andras teckenspråk utan att alltid begripa vad det betyder.

– Jag är stolt över att han är modig och tar för sig. Men samtidigt är det en svår balansgång, för han måste också få lära sig sociala regler, säger hans mamma.

Alla lär teckenspråk

En bild på den biologiska modern hänger i Kaleabs sovrum. Hans svenska föräldrar har lovat henne att de skickar rapporter om Kaleab tills han fyller 18 år. När han blir myndig bestämmer han själv vilken relation han vill ha med henne.

Kaleab har börjat på dagis. Han behöver träffa andra barn och utveckla sitt teckenspråk. Enligt mamma trivs han så bra att det är svårt att få honom därifrån när hon hämtar honom. Om han ska få CI* eller inte, är inte bestämt än.

Kaleab och teckenspråkläraren Nadi Farkas.

Familjen får berätta en historia på teckenspråk med hjälp av seriebilderna.

*CI – cochlea implantat

Det viktigaste är att han får ett fullgott teckenspråk först.

– Jag blir arg när folk frågar hur Kalle ska kunna höra, så fort de får veta att han är döv. Kalle är ju en hel människa! säger Lona.

Pappa Tobias kommer hem från jobbet. Ganska snart ringer det på dörren. Utanför väntar Nadi Farkas, som ger familjen lektioner i teckenspråk. Kaleab lyser upp.

– Har du busat i dag, va? frågar Nadi.

Föräldrarna sätter sig vid köksbordet och lär sig bland annat hur man tecknar glad, intelligent och nyfiken.

– De har utvecklat språkligt väldigt snabbt, berömmar Nadi Farkas och fortsätter med att lära ut tecknen för köttbulle och paprika.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Frågor & svar om adoption

• Vilka regler finns vid adoption av döva barn?

– I allmänhet inga särskilda regler. I barnens ursprungs-länder gör man ofta den bedömningen att om det finns ett adoptionssökande par med erfarenhet och kunskap som kan vara till stöd för ett barn med särskilda behov, dit döva barn räknas, så är man särskilt lämplig som adoptivför-älder. Därför placeras ofta döva barn hos döva föräldrar, uppger Inga Näslund vid Adoptionscentrum.

• Hur många döva barn hanterar ni på Adoptionscentrum?

– Bara ett fåtal döva barn varje år.

• Hur svårt är det att adoptera barn i dag?

– Det finns dubbelt så många par som vill adoptera som det finns barn för internationell adoption. Situationen för föräldrar med funktionshinder har blivit svårare då de som har möjlighet att välja familj till barn ofta väljer bort familjer med någon sjukdom eller liknande. Till exempel Kina, Ryssland och Sydkorea har strikta regler om adop-tivföräldrarnas hälsotillstånd. Ändå kan döva föräldrar sägas ha större möjligheter än andra grupper just för att man ser fördelarna med att placera döva barn i döva familjer, säger Inga Näslund.

N.M.

Svensktextat i SVT Play

SVT förbättrar sin textningstjänst genom att erbjuda svensktextade program på webben i SVT Play.

Numera (från mitten av april) kan man i SVT Play välja att se nyhetsprogrammen Aktuellt och Rapport i svensktextade versioner. Det innebär att alla med olika typer av hörselnedsättningar nu kan ta del av nyhetsflödet på ett bra sätt även på nätet. De textade versionerna hittar man intill länkarna till de ordinarie sändningarna.

– De flesta SVT-program svensktextas i dag i TV-rutan och vi är helt ensamma om dagliga nyhets-sändningar på teckenspråk – Nyhetstecken. Med vårt breda utbud är det en stor utmaning att föra över ambitionerna till vår TV-tjänst på nätet, SVT Play, säger Lena Glaser, chef SVTi.

– Att erbjuda svensktextning på två av våra största program är ett första steg, ambitionen är att fler titlar så småningom ska erbjudas i svensktextade versioner i SVT Play. Vi har en del tekniska utmaningar i genomförandet, men vi arbetar intensivt vidare med frågan.

– För SVT är alla tittare viktiga. Därför känns det jätteroligt att få vara med om att införa denna viktiga service som öppnar vårt utbud i Play för ännu fler användare, säger Magnus Rönnlid, chef SVT Undertext.

På bästa sändningstid (18.00–23.00) under 2007 var 9 av 10 svenska program text-TV-textade. Över hela dygnet textades 68 procent av alla program i SVT1 och SVT2. Även här är ambitionen att öka antalet textade program, allt enligt pressmeddelande från SVT.

Fler målgrupper för specialskolan

Regeringen föreslår i en proposition att även elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning ska kunna gå i statlig specialskola.

Tidigare fanns Ekeskolan och Hällsbo-skolan för dessa målgrupper, och nu finns förslag att dessa skolor återetableras, med start den 1 juli 2008.

– SDR tycker det är bra att Hällsbo-skolan och Ekeskolan återetableras och blir statliga skolor, säger Suzanne Albihn, intressepolitisk sekreterare hos SDR.

En principiell utgångspunkt, säger regeringen, är att den enskilde elevens behov och önskemål kommer i första

hand och att skol- och undervisningsfor-mer tillåts variera: "Barn med funktions-hinder ska ha möjlighet att välja den skola som passar dem bäst och som kan ge dem det stöd som just de behöver. För detta krävs olika alternativ."

Regeringen vill ge Specialskole-myndigheten (SPM) och Specialpedagogiska institutet (SIT) i uppdrag att förbereda starten av skolorna. Den 1 juli 2008 bildas den nya Specialpedagogiska skolmyndigheten, som då ersätter SPM och SIT. Den nya myndigheten kommer sedan att ha ansvar för alla statliga spe-cialskolor.

LENNART TJÄRNSTRÖM

Stora Hörselpriset

Stora Hörselpriset har tilldelas Åke Flock, professor emeritus i fysiologi. Priset på 100.000 kr har instiftas av Hörselfonden och HRF.

Åke Flocks forskning om innerörat har fått betydelse för utvecklingen av hörap-parater och cochleaimplantat men också lett till ökad kunskap om hörselskador.

L.T.

Skänk din aktieutdelning skattefritt

En dom i Regeringsrätten från 2006 möj-liggör för den som äger aktier i ett börs-noterat bolag att skänka aktieutdelningen till ideella organisationer. Du slipper där-med betala cirka 30 procent skatt på aktieutdelningen. Din aktiemäklare eller bank kan ge ytterligare information. L.T.

Nytt teckenspråkscafé i Örebro

En dröm går i uppfyllelse

Ett nytt café, *Skafferi 81*, öppnades i april i Örebro. Bakom satsningen ligger fem döva delägare. De ska sälja baguetter och annat gott – på teckenspråk. För kocken Fredrik Lindvall och de fyra andra delägarna är det en dröm som går i uppfyllelse.

Skafferi 81 finns på Gamla gatan i Örebro. DT gick dit och kollade innan det premiäröppnade. Fredrik Lindvall, som DT skrev om (i nr 6-2004) när han utbildade sig vid den ansedda kockskolan i Grythyttan, är en av delägarna i *Skafferi 81*, tillsammans med Hans Smedberg, Johnny Slotts, Elisabeth Sevelin och Elin Fridlund.

Affärsidén är ett café där teckenspråket står i centrum. Alla i personalen är döva och kommer att använda teckenspråk, men vem som helst är förstås välkommen hit, säger Fredrik.

Inspiration till caféet har Fredrik hämtat från teckenspråkiga *Café Signes* i Paris. De har öl och mat på menyn, något *Skafferi 81* också kommer att ha. De serverar bland annat baguetter, paj och kycklingspett med tillbehör och bakad potatis med goda röror till, fortsätter han och lägger till:

– Men även kaffe och smält och gott som bakelser och kakor, givetvis, säger Fredrik.

• Varför namnet *Skafferi 81*?

– Ett skafferi är ett skåp med allt möjligt i lager, från smält och gott till drycker. Så hade man det i förr tiden. Och så ska vi ha det här.

– Och "81" är för att minnas riksdagens erkännande av teckenspråket 1981, förklarar Fredrik Lindvall.

Redan innan de ens öppnat har de fått beställningar, t.ex. en bröllopsbokning och en 40-årsfest.

Lokalen är ganska stor och kan ta runt 50 personer. Man har tänkt på allt; en barnhörna kommer att finnas för de mammalediga som kommer på besök, och lokalen ska vara fullt tillgänglig, berättar Fredrik. De har tänkt på att belysningen och färgen på väggarna ska passa synskadade.

Arbetet med renoveringen har nästan uteslutande utförts av döva yrkesmän, berättar Fredrik.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Asger Bergman, DDL:s ordförande.

Plötsligt tolkstopp upprör döva danskar

Danske Døves Landsforbund, DDL, protester mot att det danska Velfärdsministeriet i april, helt utan förvarning, stoppade all social tolkning (=vardagstolkning).

– Det här accepterar vi inte, säger DDL:s ordförande Asger Bergmann.

Chocken kom den 11 april, när tolkbrukarna plötsligt fick nej när de som vanligt kontaktade det kontor som ansvarar för det som i Danmark kallas Sociale Tolke Projekt. Projektet har funnits i åtta år, och är den instans som beviljat pengar till social tolkning. Men nu är det stopp, eftersom pengarna är slut.

En utredning som ska sammanställa erfarenheterna från projektet väntas vara klar i september i år.

– Vi har ingen aning om när kassan öppnar igen. Vi hoppas att det snarast beviljas extrapengar till projektet så att tolkstoppet inte blir långvarigt, säger Asger Bergmann, ordförande i DDL.

Det plötsliga tolkstoppet sammanfaller med Folketingets* behandling av den nya lag om social service, som bl.a. ska innehålla riktlinjer för framtida administration av tolkservicen för döva.

DDL:s kontor har sedan det oväntade betalningsstoppet fått mängder av mail och SMS från sina medlemmar. DDL protesterar bestämt, och Kim Larsen Christensen från Fredericia Tegnsprogsforening har startat en namninsamling i protest mot tolkstoppet.

– Det här är för dåligt! Många döva drabbas, och det accepterar vi inte. DDL kräver att Velfärdsministeriet beviljar extra pengar för resten av året, säger DDL:s Asger Bergmann.

*Folketinget – Danmarks riksdag.

Döva elever begär skadestånd för övergrepp

Kanadensiska döva elever framträder nu och berättar hur de under 40 års tid blivit våldtagna och misshandlade vid olika dövskolor. De kräver ersättning av myndigheterna. Det kan handla om miljonbelopp, enligt deras advokater.

De döva elevernas juridiska ombud planerar en rad processer mot dövskolor i åtta av Kanadas tio provinser.

Det första målet rör Alberta School for the Deaf under perioden 1955-1996. Tre fall tas upp. Det ena är en manlig studerande som berättar att han upprepade gånger blev misshandlad med olika tillhyggen. De andra är kvinnor, som uppger att de blev våldtagna, den ena av en husvärd och den andra av en äldre elev.

Döva elever som inte fick använda teckenspråk var "perfekta offer" för sexuellt utnyttjande, säger deras advokat till Canadian Press. Han uppger också att teckenspråksförbudet vid skolorna gjorde att döva elever ofta bestraffades.

De döva hävdar att regeringen i provinsen Alberta inte har uppfyllt sina förpliktelser när det gäller omsorg om eleverna och att ge dem en lämplig utbildning.

Det är inte första gången liknande krav framförs av före detta döva elever. År 2004 gick regeringen i provinsen British Columbia med på en uppgörelse värd 15 miljoner kanadensiska dollar för oegentligheter vid Jericho Hill School.

En representant för Kanadas dövförbund säger till Canadian Press att landets dövskolor, trots allt, också har gjort mycket bra för döva.

NICLAS MARTINSSON

Döv pilot stämd av döv passagerare

En döv far och hans dotter stämmer en döv pilot för en flygkrasch 2005, som de hävdar berodde på bristande kommunikation med den döve piloten.

Jeffery Willoughby, 42, och hans dotter Jessica, 13, flög som passagerare med den döve piloten Alec Naiman i ett privatplan. När de skulle landa på ett flygfält på ön Martha's Vineyard i Massachusetts, upptäckte de att ett annat plan stod på banan.

Piloten försökte lyfta igen för att undvika en kollision, men hans stol gick sönder och han tappade kontrollen. Planet gjorde en alltför brant stigning och föll sedan 30 meter. Alla tre skadades allvarligt. Tillammans begär fadern, som själv är pilot, och dottern mer än en miljon dollar i ersättning. Fadern kan inte längre arbeta som ingenjör.

De stämmer inte bara piloten, utan även det andra planets ägare, flygfältet och flygplanstillverkaren Cessna.

Flygfältet ska ha fått meddelanden i förväg att döva piloter var på väg, skriver St. Louis Post-Dispatch. Ändå stod det andra planet på banan. Det planets pilot uppger att han förgäves försökte kontakta den döve piloten via radio.

I USA tillåts döva piloter flyga under goda väderförhållanden och använda flygplatser som inte har kontrolltorn, eftersom det inte behövs någon radiokommunikation då.

NICLAS MARTINSSON

Konstskolans döva elever ställde ut

Örebro Konstskola visade en elevutställning, MECK, den 5-11 april på Örebro Läns museum. De döva eleverna var också representerade. De gjorde installationer. Marie Hermanssons verk hette Larver och föreställde larver som klättrade i träd (t.v.). Thomas Carlins verk hette Data-jacka, en jacka med kretskort utanpå, som en uniform för datanördar (ovan). Pam Måfors verk hette Profil och bestod av gipsformade ansikten i vatten (t.h.).

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Karate botade Gorans onda rygg

– nu är han uttagen till karate-VM i Frankrike

37-årige Goran Stojanovski hade ständig värk i ryggen för tre år sedan. Då började han med karate, efter ett tips från en kompis:

– Jag och karate? Det var inget jag tänkt mig, berättar Goran.

Men han testade i alla fall, och ryggproblemen försvann. I dag är han uttagen till VM i karate för döva i Toulouse, Frankrike, i maj.

Storväxte Goran hade haft en lång idrottskarriär med mestadels simning och vattenpolo i Makedonien, och i Sverige många olika sporter:

– Nästan allt som har med en boll med att göra, ler Goran, bland annat amerikansk fotboll i Leksand och Falun.

– Jag har tränat hårt i hela mitt liv. Sedan slutade jag år 2000 och började coacha* barn i simning. Då kom ryggproblemen. Jag gick upp i vikt och var ofta trött.

Värken blev allt värre och han var hos olika läkare och undersökte ryggen. Man frågade honom hur han slutade sporta. Goran hade slutat tvärt, och läkarna tror det var därför han fick ont i ryggen.

– Jag insåg att jag måste röra på mig, berättar han i bilen på väg till träningen i Trollhättan, där hans klubb, Strömkarlens Karate, finns. Han tränar där fyra gånger i veckan.

Goran föddes i Sverige, men har rötter i Makedonien. Han flyttade tillbaka dit med familjen, men kom hit i perioder. När pappan dog 1991 flyttade de tillbaka hit. Via Göteborg och Leksand kom han till Vänersborg, där han och hans fru bildat familj: Tre barn har det blivit. Äldsta barnet, snart åtta år, idrottar också.

– Men jag låter dem leka sig fram, de ska inte få en likadan uppväxt som jag, menar Goran och syftar på den hårda träning han genomled som ung.

Längtar till VM

Den målmedvetenhet han fått från simningen har lett till att han nu är uttagen till Karate-VM för döva. De karategrenar han utövar är Kata och Kumite. (Se faktaruta)

DT följer med Goran in i träningshallen i Trollhättan. Det är vid middagstid en fredag och få som tränar där, och Goran förklarar varför:

– Trägolvet är för halt, vi gillar det inte, utan tränar oftast i en annan hall.

Men han låter inte det hala golvet hindra honom, utan sätter genast igång med uppvärmningen.

Karate är fokuskrävande. Goran sjunker in i sin egen värld och utövar kata för sig själv. Sen går han och lek-fajtas med två unga deltagare.

Goran har orange bälte, som i Sverige betyder ungefär mitten av alla bältesnivåerna. Men snart ska

Goran Stojanovski tränar karate fyra gånger i veckan.

han genomgå en provning för att komma upp en nivå till. Men man möter vilka bälten som helst, i en fight har inte bältets färg någon betydelse, tvärtom vad många tror.

Han längtar efter VM och tror att han har en chans.

– Men det har ingen betydelse. Jag ser fram emot att få träffa andra karateutövare från hela världen och utbyta erfarenheter.

Det blir tyst i en halv minut. Sen tittar han upp och tillägger snabbt:

– Men självklart vore det bra med en medalj! Vinnarskallen Goran har talat.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGRENW

*Coacha – leda, träna

Fakta om karate

Karate är en kampsport som räknas till den japanska budon. Karaten kommer från ön Okinawa söder om Japan.

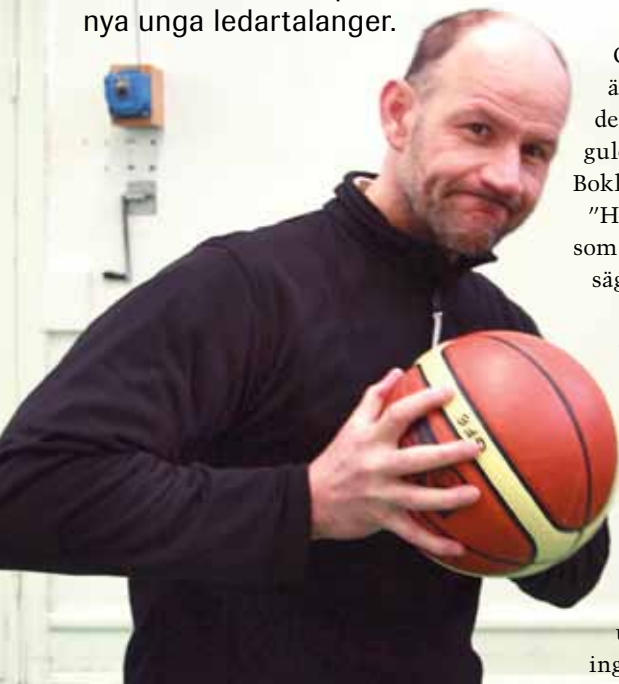
Kata utförs disciplinerat, kraftfullt och noggrant. Man slåss inte: Det är en rad förbestämda rörelser man gör mot "osynliga" motståndare i luften. Poängen med kata är att lära sig de tekniker som finns i katan så att man sedan kan använda sig av dessa i en nödsituation.

Kumite är det japanska ordet för sparring. Goran utövar kumite utan fullkontakt, de vanligaste kumitereglerna är icke-kontakt; slagen får snudda men inte träffa hårt. Vanligast är också att domaren bryter vid träff och utdelar poäng och matchen fortsätter. Fullkontakt betyder att man tillämpar knock out.

T.L.

Christian Boklund är Mister Dövbasket

Det finns de som brinner för en viss sak. Hos somliga brinner det en verkligt vulkanisk eld. Som i basketledaren Christian Boklund. Han lever för svensk dövbasket. När DT träffar honom för att prata om idrott och ledarskap betonar han hur viktigt det är att släppa fram nya unga ledartalanger.

Om basketlegenden Kjell Gunnå är störst – med sina 99 landskamper i det hörande landslaget och elva SM-guld med Alvik – vad är då Christian Boklund?

”Han är Mister Dövbasket!” säger alla som DT pratat med. Självaste Kjell Gunnå säger:

– Med sitt oförtröttliga arbete bakom kulisserna och ständiga påfyllningar av döva baskettalanger, betyder Christian allt för svensk dövbasket. Det som Cecilia Ferm, Robert Hummelvik och jag håller på med är bara glassning jämfört med det tunga jobb han utför. Och han har hållit på nu i över 30 år – på fritiden – med att coacha ungdomar. Alltså: Ingen Christian – ingen dövbasket!!

T.ex. var det Christian Boklund som upptäckte och lärde upp döva basketstjärnan Cecilia Ferm.

Själv föddes han 1957 i Stockholm. Han gick i Alviksskolan och sedan teknisk linje på Thorhildsplans gymnasium. Han började idrotta i tolvårsåldern; höll på med ishockey och fotboll men valde basket när han fyllde femton. Som högst blev det division I-spel med Duvbo innan en skada – avslutet korsband – stoppade honom när han var 27.

• Hur var du som spelare?

– Jag nådde aldrig elitnivå, men höll väl division 1-klass. Jag var guard/forward. Det är en tuff position att konkurrera om, speciellt om dina konkurrenter är 210 cm långa, säger 188 cm långa Christian Boklund.

Ledaregenskaperna upptäcktes i gymnasiet:

– En fritidsledare på Manilla frågade mig om jag kunde leda ett lag till ett skol-SM. Jag sa ja och fastnade för det. Efter studenten gick jag en fritidsledarutbildning med inriktning på idrott ute på Bosön.

►► Forts. på nästa sida

ANNONSER

Skolor för hörselskadade och döva

Specialskolomyndigheten (SPM) och Riksgymnasierna för döva och hörselskadade (RGD/RGH) har en rikstäckande tvåspråkig verksamhet.

Vill du veta mer om våra skolor och vår verksamhet?

Besök www.horsel.se

SPECIALSKOLEMYNDIGHETEN

Gymnasieförvaltningen
RGD/RGH
ÖREBRO

Vi flyttar till Rosenlund

Hörselhabilitering Barn och Ungdom vid Hörsel- och Balanskliniken flyttar till Rosenlund.

Den 9 juni öppnar vi på Tideliussgatan 12, 8tr. på Södermalm i Stockholm.

Mer information hittar du på:

www.karolinska.se/horselhabilitering

eller e-posta till horselhabilitering@karolinska.se

Välkomna!

KAROLINSKA
Universitetssjukhuset

JLL VÄR EN DEL AV
STOCKHOLMS
LÄNS LANDSTING

Är du arbetslös och trött på det?

Hos oss kan du få stöd, utbildning och hjälp att hitta ett arbete. Läs mer om vad vi kan erbjuda dig på vår hemsida. Och du, gör det redan idag!

www.irishadar.se/dov

►► Mister Dövbasket...

Sedan 25 år jobbar han som fritidspedagog på Manillaskolan. Under tiden på Bosön upptäckte han att dövidrotten saknade ungdomslag. Han bildade flera ungdomslag i HiSUS*, men flyttade snart till IK Hephata efter en intressekonflikt med HiSUS. Och i flytten följde spelarna med. Resten är dövsportshistoria: Trots minimalt med spelarunderlag har han tagit fram spelare till herr- och damlandslagen i många år, och speciellt på damsidan radat upp medaljer i EM och Deaflympics. Många nämner Christians ledarskap som nyckeln till framgångarna.

• Så vilka egenskaper ska en bra ledare ha?

– En bra ledare är lojal och pålitlig och bra på att skapa kontakt med föräldrar och spelare.

Man måste inte ha spelat själv för att bli en bra baskettränare, menar han:

– Det viktigaste är att man vet vad man gör och har tålamod. Att man kan känna av och skapa en bra stämning i laget.

– Man måste brinna för det också – spelarna märker direkt om du inte har roligt.

Han är bekymrad över att de ideella ledarna inom idrotten blir allt färre:

– Utan alla de ideella ledare som jobbar gratis stannar idrotts-Sverige, säger Christian, som på sin höjd får basketskor och resorna med lagen han leder som belöning.

Jobbar strategiskt

Det finns idag få aktiva spelare ute i landet. Det är inte bra för dövbasketen, och Christian vill gärna se fler spelare. IK Hephata har inte heller en problemfri situation:

– Dövvärlden är liten. Varje klass på Manilla kanske bara har tio ungdomar. Jag brukar börja titta på dom i tvåan-trean och fråga om de är intresserade av basket. En del blir det men tappar intresset snart, medan andra spelar vidare. Det är ju en naturlig utveckling, men i dövvärlden blir det extra påtagligt, för vi är så få.

Christians goda relation med Stockholms Basketförbund har lett till att de låter Hephata få dispens för en del spelare i lagen – då kan det handla om ett lag där ungar som går i fjärde till sjätte klass spelar tillsammans i en serie i en viss ålderklass.

– Det är så verksamheten överlever, säger Christian.

Trots allt lyckas han fylla på med spelare hela tiden. Och där jobbar han strategiskt: Han ser vem ledaren i kompisgrupperna är och pratar med denna person om att komma och träna basket. Ofta brukar de komma – och ha med sina kompisar.

– Ledartyper brukar "smitta av sig" till andra.

Släpp fram de unga!

Han är kritisk till hur dövidrotten tar hand om unga ledare:

– Man låter dem inte pröva på att vara ledare. Ge de unga lite ansvar! Det är ofta samma personer som leder föreningarna, i alltför många år.

Christian har fostrat några ledare genom åren och hans metod är enkel:

– De som har ledaregenskaper låter jag få leda de yngre lagen lite. Då brukar jag upptäcka om det finns några nya ledare att satsa på.

– Och i så fall är det viktigt att ge dem en bra utbildning och se till att de trivs bra.

Det har gett resultat: Just nu genomgår en grupp första blocket av baskettränarutbildningen. Med unga ledare är sporten/föreningen tryggad även i framtiden, menar Christian.

Genom idrotten träffar han många människor och får nya utmaningar. Nya mål sätts upp hela tiden och hans närmaste mål är att få in de tre tjejgrupper, som han leder, i seriespel i höst.

• Hur tidigt ser du att en spelare kommer att bli bra?

– Jag kan ge ett exempel: En tioårig pojke som kan springa och hoppa, men inte är lika bra med bollen som de andra i laget – i vanliga fall utesluts han ur klubben tidigt. Men man måste ha lite tålamod.

– När killen blir fjorton år är det ofta en helt annan sak – då har de andra ofta stannat av i utvecklingen och den pojken kan ha kommit ifatt och gått om. Det är en mognadsprocess som alla går genom. Men alla utvecklas olika – det är först i puberteten som det verkligen märks vilka som blir bra.

Ja, "Mister Dövbasket" om någon borde veta.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

FÖRENINGSFOLK

Namn: Christian Boklund

Ålder: 51

Förening: IK Hephata

Yrke: Fritidspedagog på Manillaskolan

Familj: Camilla och två tonårsbarn

Gör helst på fritiden: Leder svensk dövbasket, och coachar lag i matcher

Gillar: Basket

Läser just nu: Har inte tid med böcker, läser mest basketnyheter

Motto: "Var dig själv"

*HiSUS – Hörselskadades i Stockholm Ungdomssektion

Lars-Åke "Låw" Wikström.

En annan kamp – Låw på scenen

En pappa utklädd till superhjälte, en sönderslagen hörapparat och en finsk skolmassaker. Tre verkliga berättelser om den lilla människan som kämpar för något större. Alla samlas i Marcus Lindeens dokumentära examenspjäs *En annan kamp* från Dramatiska institutet.

Lindéns första pjäs Ångarna gjorde succé förra året på Stockholms Stadsteater. Nu gör han sin examensproduktion på Kulturhusets scen Kilen. Med en egen pjäs, som också byg-

ger på dokumentära berättelser. Men den här gången använder han sig inte bara av verkligheten som inspirationskälla, utan flyttar också in den på scenen i form av Lars-Åke "Låw" Wikström, ordförande i Sveriges Dövas Riksförbund.

– Lars-Åke spelar sig själv och berättar på teckenspråk om sitt engagemang i den radikala Deaf Power-rörelsen. En rörelse där aktivisterna slog sönder hörapparater med yxa och drömde om att förvandla Gotland till en separatistisk dövsstat med egen dövregering, säger pjäsförfattaren.

Tobias Hjelm spelar en pappa som klär ut sig till Batman och klättrar upp på en reklamskylt för att få träffa sin dotter. Och Daniela Franzell är en fiktiv syster till Pekka-Eric Auvinen, den finska 18-åringen som dödade åtta personer på Jokelaskolan i Finland i november.

Premiär på Kulturhuset den 3 maj. Hur Låws skådespelardebut gick, vet vi i skrivande stund inte. Men en rapport utlovas i nästa nummer!

Lennart blir pensionär – men barnen håller honom ung:

”Jag får inte en chans att bli gammalmodig!”

Lennart Tjärnström går nu i pension, efter hela 28 år som journalist på Dövas Tidning.

När DT ber honom berätta, minns han bl.a. sitt första uppdrag – en resa till Jukkasjärvi, där han intervjuade ”Näver-Tore” Salmonsson, döv skomakare och näverhantverkare.

– Det finns mycket i en enkel människa, bara man tar sig tid att lyssna.

Det är det Lennart har känt extra för, att fånga upp de vanliga människorna i deras vardag.

– De blir ofta bortglömda. De som kan prata för sig syns alltid mer.

Lennarts första yrke var målare, som han utbildade sig till i Vänersborg. När han sedan kom hem till Örnsköldsvik var han föreningsaktiv, bl.a. under många år ordförande i Örnsköldsviks DF. Hans läshunger ledde till gymnasiestudier på distans vid dåvarande Statens skola för vuxna i Härnösand, och sedan blev det Poppius journalistiska skola i Stockholm på kvällstid.

Som alla nya journalister gjorde han en del miss-tag i början.

– Av misstagen lärde jag mig hur viktigt det är att vara objektiv* när man jobbar med nyheter.

Men egna åsikter, det har Lennart, som skrivit många tankvärda krönikor genom åren – speciellt om teckenspråket.

Teckenspråk en hjärtefråga

– Jag förstår inte hur man ens kan ifrågasätta teckenspråket! När jag var liten bråkade jag ofta med min syster. Ingen i min familj kunde teckenspråk när jag växte upp. Men senare i livet när min syster lärde sig teckenspråk, slutade vi bråka. Orsaken till bråken

var ju att vi inte kunde kommunicera.

Lennart bevittnade på nära håll dövrörelsens utveckling, med teckenspråkets officiella erkännande som höjdpunkt 1981.

– Tidigare såg man döva som en grupp, det kollektiva tänkandet var starkt. Sedan började tänkesättet bli mer individuellt.

Reportage där man visade döva i deras vardag var ovanligt förr, säger Lennart. Men det ändrades när han kom in. Redaktionen för 27 år sedan bestod av Lennart och redaktören Per Jernberg.

– Det var en lycklig tid. Men vi gjorde 18 nummer per år och det var ibland svårt att hålla uppe kvaliteten.

De största förändringarna har varit de tekniska: Texttelefon och Internet har underlättat hans jobb och vidgat hans redan stora nätverk. Det breda kontaktnätet är en av hans styrkor som journalist, liksom hans förmåga att få kontakt med folk.

Han har mött många intressanta personer genom åren. Stor respekt har han för t.ex. Lars Kruth:

– Lars Kruth har haft rätt i så mycket av det han sagt om ”oralspöket”. Folk blev bekväma på 80-talet när teckenspråket blivit erkänt, men Kruth varnade för att spöket bara gått och gömt sig ett tag. Och han hade ju rätt, säger Lennart och syftar på dagens situation.

Pater familias*

På det privata planet är det familjen som betyder mest. Han älskar sin familj, liksom att sköta om huset i Enskede och torpet i Kisa. De dagliga promenaderna är ett måste, liksom den årliga skidsemestern. I hemmet använder föräldrarna, som båda är döva, teckenspråk med sina hörande pojkar.

– Vi skulle inte ha kunnat nå pojkarnas innersta tankar utan ett fungerande språk.

Det bästa på hela året är fjällsemestern med familjen:

– Att få åka skidor och andas ren fjällluft... Lennart slutar prata och ler saligt.

Han berättar att hans fru Lolo har varit ett ovärderligt bollplank och en inspirationskälla genom åren och att hans tre söner, Hans, Per och Erik stimulerar honom:

Lennart Tjärnström, 65 år på papperet – men ung i sinnet.

”Tidigare såg man döva som en grupp, det kollektiva tänkandet var starkt. Sedan började tänkesättet bli mer individuellt.”

Lennart med yngste sonen Erik och hustru Lolo, som arbetar vid Stockholms universitet.

*Objektiv – opartisk, saklig, neutral

*Pater familias – manligt familjöverhuvud i antikens Rom

Tomas är "Årets döv"

Dövas Tidnings reporter Tomas Lagergren har blivit utsedd till "Årets döv" av Dövas förening i Örebro. Motiveringen är att han äntligen har satt Sveriges dövtätaste stad på kartan.

Under det krulliga håret gömmer sig en stor ordkonstnär, en skicklig illustratör och en lekfull fotograf. Just denna mångsidighet uppskattas av Dövas förening i Örebro, som har valt att utnämna 26-åriga Tomas Lagergren till Årets döv. Anledningen är att den journalistiska bevakningen av dövstaden Örebro har blivit betydligt bättre sedan Tomas började på Dövas Tidning år 2005.

Utmärkelsen Årets döv i Örebro har sedan 1993 delats ut till personer som gjort något speciellt för staden. Cecilia Ferm, Linda Eriksson och Joakim Sundström är några av de tidigare vinnarna.

Glad och hedrad

Priset kom som en fullständig överraskning för Tomas.

Yrkesmässigt nyfiken som han är, närvarade han vid dövföreningens årsmöte för att kolla det senaste som hänt och vilka som knep styrelseposterna. När mötet led mot sitt slut gick han därifrån. Innebandyn väntade. Då sprang någon ifatt Tomas och bad honom komma tillbaka. Han steg in igen, i tron att han glömt något, men fick en stor överraskning.

– Jag hade ingen aning! Men det är roligt att få en bekräftelse på att den journalistik som jag sysslar med, är betydelsefull för dem som bor i Örebro. Jag känner mig glad och hedrad, säger Tomas.

I Dövas Tidning har han bland annat skrivit om gatuvåld, tolkproblem och vad hörande örebroare vet om döva. Utöver det har han gjort skisser som fått

många att dra på mungiporna. Ett exempel är kriget i tvättstugan. Han har också producerat många talande foton.

Konstnärer i släkten

I släkten har han konstnärer. Hans mormor är en. Hemma hos Tomas hänger tio tavlor av henne. Det genetiska arvet kan förklara varför Tomas är en duktig illustratör och fotograf. Och hans pappa är journalist, men det var inte därför han valde yrket, betonar han.

Tomas har alltid tyckt om att läsa och skriva. Han är född i Uppsala och gick på Manillaskolan. Vid riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro var han chefredaktör för Risbergsska skolans skoltidning.

– Det som driver mig är att få berätta, säger Tomas.

Hans favoritgenre är personporträtt. Han är inte en journalistisk "grävartyp".

– Alla har något intressant att berätta, säger Tomas, som drömmer om att få porträttera hockeyspelaren Mats Sundin.

Tomas är nyfiken på hur Mats kan vara så lugn i alla lägen trots svidande förluster. Själv har han stundtals ett hett temperament – som när han spelar innebandy.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Tomas Lagergren fick utmärkelsen för sin journalistiska bevakning av dövstaden Örebro.

Lennart blir... ►► Forts.från sid 16

– Min yngste son, Erik, säger till mig: "Pappa, vi lever inte på medeltiden!"

– Jag får inte en chans att bli gammalmodig! säger han och skrattar.

Så det är ingen risk att Lennart blir en gammaldags pensionär. Och han tänker verkligen ta hand om familjen som glad pensionär:

– Jag ska se till att familjen får en riktigt god middag varje dag, säger Lennart, som också är en duktig kock.

– Men sluta skriva vill jag inte – det är ju så roligt!

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Lennart är en genuin journalist

I åtta år nu har jag haft förmånen att jobba ihop med Lennart Tjärnström. Lennart är ett levande uppslagsverk när det gäller dövvärlden och dövkulturen, och alltid lika entusiastisk för sina skiftande uppdrag.

Det som han verkligen brinner för är teckenspråks- och utbildningsfrågorna. Samt familjen och skidåkningen. Jag vet ingen som talar med sådan stolthet om sin familj. När han får ta med sig hustru Lolo och söner till fjällen och kasta sig utför skidbackarna – då är Lennart lycklig.

Men lika lycklig är han över att komma tillbaka och ge sig ut på reportagejobb igen. Lennart är född till journalist – genuint intresserad av människor och allt som händer. Till vår och läsarnas glädje har Lennart lovat att fortsätta skriva i DT, som frilansmedarbetare, så han försvinner inte helt. Men han ska i alla fall *försöka* ta det lite lugnare efter pensioneringen.

Vi får väl se hur det går med det – det ryktas om bokprojekt... En sak är säker – Lennart blir inte en pensionär som kommer att sitta stilla och rulla tummarna.

Tack Lennart, för de här åren!

BIRGITTA LEUFSTADIUS, CHEFRED. OCH ANSV. UTGIVARE, DÖVAS TIDNING

SDU – lokal påverkan och internationellt samarbete

SDU:S FÖRSTA ÅRSSTÄMMA hölls 1977 och den förste ordföranden var Gum Anders Andersson. Vi inom SDU vill tacka för allt han har gjort för oss ungdomar genom sin påverkan och sitt engagemang under många år. Dövrörelsen har blivit en profil fattigare.

DET HAR ALLTSÅ GÅTT över 30 år sedan det första mötet hölls och SDU:s verksamhet har förändrats. Bara under min tid i styrelsen, som är sex år lång, har vårt intressepolitiska arbete inriktats mer mot att påverka myndigheter, studera statliga betänkanden och skriva remissvar. Historiskt sett var SDU:s arbete vad gäller samhällspåverkan mer inriktat på demonstrationer, gemensamma bussresor för att visa vårt stöd – idag använder vi oss av internet, bloggar mm. Det intressepolitiska arbetet sker idag på ett helt annat sätt.

VI MEDVERKAR i flera olika ungdomsprojekt som t.ex. Rädda Barnens Ungdomsförbunds två projekt om Ellen och Allan samt URIX som är en åsiktsfestival för ungdomar mellan 13-18 år. Det är viktigt att vi visar att vi finns som en självklar del i den svenska ungdomsrörelsen.

Vårt internationella engagemang har med åren ökat och vi öppnar upp för mer samarbete över nationsgränserna. Internationella och nordiska läger samt språkresor har under de senaste åren blivit populära sommaraktiviteter.

Vi försöker att medverka i diverse händelser i samhället genom lobbyverksamhet och information. När ni läser detta har jag exempelvis nyligen varit på åsiktsfestivalen URIX som hölls i Malmö 1-4 maj. Där höll vi en work-

shop, "Hör upp, Blindstyrel!", tillsammans med Unga Synskadade (US) och Unga hörselskadade (UH) om hur det är att vara blind, hörselskadad eller döv i det svenska samhället. Vi hade också ett "teckenspråkstält" där vi lärde ut olika tecken till ungdomarna och på så sätt informerade om dövhet och teckenspråk.

UNDER POLITIKERVECKAN i Almedalen (juli månad) finns SDU tillsammans med UH på plats för att informera och påverka makthavarna i skolfrågan på ett mer "nära" sätt.

Vi har under åren fördjupat samarbetet med bl. a. UH och Dövsblind Ungdom (DBU) och på så sätt blir vi tillsammans starkare och når fram på ett effektivare sätt. Jag är med i arbetsgruppen som planerar för en gemensam förbundsstämma tillsammans med UH och DBU nästa år, vilket kommer att bli spännande!

SDU HAR, som ni säkert har märkt, skapat en blogg: www.s-d-u.se/blogg

Syftet är att komma närmare medlemmarna. På vår blogg har alla inom SDU möjlighet att skriva om sina verksamheter, och medlemmarna har möjlighet att ge sina synpunkter, kommentarer samt förslag på det vi gör och det som ni medlemmar vill att vi skall göra. Vi är öppna för alla idéer och ser fram mot att just DU engagerar dig!

SDU finns för dig – du är viktig för SDU!

Tillsammans har vi inflytande – tillsammans kan vi påverka!

HENRIK SUNDQVIST, VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

**Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)**

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

**Ordförande:
Sven-Emil Karmgård**

E-post:
sven-emil.karmgard@sdrf.se

3G-mobil/SMS:
0735-050 144

Fullt i Alme- gruppen!

■ Just nu pågår förberedelserna inför Almedalen för fullt inom SDU. Vi är numera sex stycken ivriga ungdomar som åker till Visby den 6 juli och stannar till den 13 juli.

Samarbetet med Unga Hörselskadade har fungerat bra, och tillsammans har vi kommit överens om att fokusera på likvärdighet och valfrihet i skolan för alla.

De tre nyckelorden i vår kampanj blir tvåspråkighet, obegränsad tolkservice till alla former av utbildning samt funktionshinderkunskap i lärarutbildningen.

Vi som åker från SDU är Johan Robach, Jonny Dufvenberg, Isabella Hagnell, Kristofer Carlsson, Sven-Emil Karmgård och Ida Karlsson.

SDU:s nya styrelse

Nya SDU-styrelsen: Fr. v. Petra Örlégård, Henrik Sundqvist, Magdalena Kintopf, Sven-Emil Karmgård, Matilda Bergman och Kristofer Carlsson. Ny ledamot i styrelsen efter Jenny Ek blev Diana Björkstrand (se sid 19).

FOTO: REBECCA HELLQWIST

SDR:s Ola Lundström ryckte in som mötesordförande.

Rask SDU-stämman med oväntad nyhet

DEN 18-20 APRIL var det återigen dags för SDU:s förbundsstämma. I år blev den lilla skärgårdsorten Oxelösund värd för stämman. Samtliga deltagare inkvarterades i Hotell Ankaret medan stämman hölls i Rådssalen i Folkets Hus.

Fredagen började med en viss oro då den tilltänkta mötesordföranden lämnade återbud på grund av sjukdom samma dag. Räddaren i nöden blev Ola Lundström som var på plats för att representera SDR. Han axlade rollen som mötesordförande mycket bra under hela stämman.

PÅ LÖRDAGEN INLEDDES stämman med en tyst minut för Gum Anders Andersson. Därefter gick stämman i rasande fart. Strax före lunch hade nästan alla punkter behandlas utom val av förbundsordförande, styrelseledamöter och valberedning. Efter lunchen steg spänningen i Rådssalen. Sven-Emil Karmgård valdes återigen till förbundsordförande. Magdalena Kintopf och Henrik Sundqvist blev omvalda för ytterligare två år. En ny styrelseledamot skulle väljas in efter att Jenny Ingvarsson valt att avgå efter tre år i styrelsen. Det som var spännande var att det fanns en hörande kandidat till styrelseposten.

ALDRIG TIDIGARE har SDU:s styrelse haft någon hörande styrelsemedlem och det gick ett sus bland deltagarna. Kandidaten var Diana Björkstrand som har döva föräldrar och är tolkelev och fullt teckenspråkig. Efter

överläggande bland ombuden blev hon invald för ett år. Ordföranden Sven-Emil Karmgård sade efteråt att det var en historisk händelse och att han var mycket positiv till detta tillskott i styrelsen. Det ger fler och nya perspektiv i deras framtida styrelsearbete. Många i Rådssalen höll nog med honom.

PÅ SÖNDAGEN fick Isabella Hagnell och Yudiana Yang från Östervångsskolan kliva upp på podiet och berätta om deras kamp för teckenspråkig miljö. Sedan delades alla i mindre grupper för vidare diskussion kring ämnet. Därefter tog SDU:s styrelse och kansliet tillfället i akt att informera stämmodeltagarna och gästerna om t.ex. Almedalen, Gum Anders Minnesfond, Dövas Dag fond med mera. SDU delade ut sin utmärkelse som i år gick till Dramaski. Filip Wlostowski och Mindy Drapsa fick ta emot utmärkelsen ur ordföranden Sven-Emils hand och de gav sedan ett fint tacktal till samtliga i salen.

HELGEN AVSLUTADES med avtackning av mötesordförande Ola Lundström, mötessekreteraren Anita Åkeson, valberedningen samt den avgående styrelseledamoten Jenny Ingvarsson. Efter en gemensam lunch hämtade den abonnerade bussen upp deltagarna till Oxelösund och körde dem till Nyköping för fortsatt resa hemåt. För den nya styrelsen väntar ett nytt år med spännande styrelsearbete och intressanta frågor att arbeta vidare med.

IDA KARLSSON.

Diana Björkstrand, hörande med döva föräldrar, blev ny styrelseledamot.

FOTO: REBECCA HELLQWIST

Mindy Drapsa och Filip Wlostowski tar emot utmärkelsen till Dramaski av SDU:s ordf. Sven-Emil Karmgård.

Populär fysisk utmaning

BODABORG VAR NOG höjdpunkten under hela SDU:s förbundsstämma under helgen 18–20 april.

Tävlingen gick av stapeln på lördag kväll och gav en speciell känsla bland deltagarna eftersom alla verkligen kämpade hårt för att kunna klara varje bana och få en stämpel. Tolv lag med fyra deltagare i varje lag tävlade mot varandra för att få flest stämplat och kunna vinna.

Jag tror nog att alla är överens om att det var en väldigt kul och lyckad kväll, eftersom man verkligen fick satsa allt för ett fungerande lagarbete som ledde till vinst. Det var inte heller så lätt att kunna klara en bana som – till synes – var väldigt enkel. Alla banor innehöll mer eller mindre kluriga lösningar och tuffa fysiska utmaningar. Vissa banor var till och med helt omöjliga.

DET FANNS MÅNGA LAG som inte gav upp, utan försökte om och om igen i samma bana, ända tills de lyckades och fick ett stämpel, och det kunde ta en längre tid.

När man under fyra timmar hade sprungit in och ut ur varje bana i Bodaborg var det dags att få svar från den ansvarige i Bodaborg hur man kunde klara vissa banor som ingen hade klarat. Senare vid middagen diskuterade många fortfarande vissa banor, om vad som gick fel och hur man kunde klara den banan.

Eftersom så många diskuterade utmaningarna i Bodaborg är det ett tydligt bevis på hur populär tävlingen var. Många fick också träningsvärk dagen efteråt på grund av de många fysiska utmaningarna. Men nog var det värt det!

PETRA ÖRLEGÅRD

Diana Jörlemyr ger sig inte så lätt.

Ola Lundström med årets klubba - jongleringsbollar!

FOTO: REBECCA HELLQWIST

Ulf Nilsson från SKUR testar klaustrofobibanan.

Hur håller man årsmöte i andra länder?

Kenneth Ommundsen och Andre Bjørn Roine, Norge:

Vi har inte genomfört årsmöte någon gång eftersom Norges ungdomsförbund ligger under Norges Dövas Förbund.

Vi har inte funderat på att bli till en självständig organisation eftersom vi har utmärkt samarbete och vår styrelse satsar enbart på ungdomsverksamheten, med ekonomiskt stöd från Norges Dövas Förbund.

MATILDA BERGMAN

Elina Pokki, Finland:

Finlands dövas ungdomsförbund är inte en självständig organisation. Det ligger under Finlands Dövas Förbund vilket innebär att vi inte har arbetsgivar- och ekonomiansvar. Vi kallar våra medlemmar till ett årsmöte en gång om året. Vi skickar inte ut vår verksamhetsberättelse till alla ombud utan presenterar den på plats. Mötet brukar vara i 2-3 timmar.

Det är många ungdomar som vill sitta i styrelsen, och det kan bero på att vi inte har så stort ansvar som SDU har. Just nu försöker vi uppmana våra lokala ungdomsklubbar att bli självständiga så att vi också kan bli en självständig organisation.

Det är tredje gången jag närvarar vid SDU:s årsmöte. Det är spännande att följa er utveckling som en självständig organisation.

MATILDA BERGMAN

Gum Anders till minne

Vi känner alla stor saknad

Jag har den smärtsamma plikten att meddela att SDR:s styrelseledamot Gum Anders Andersson har gått bort efter en tids sjukdom. En stor man har gått ur tiden, men hans livsverk kommer att leva kvar i dövas historieböcker för all framtid. Hans engagemang har betytt så mycket för så många. Vi är många som berörs och känner stor tomhet och saknad. Våra tankar går till familjen, och hela dövvärlden delar den stora sorgen med dem.

Vi som haft förmånen att känna Gum Anders har sett hur hans hälsa har sviktat under många år. Men med en okuvlig vilja har han trotsat svåra smärtor och sjukdomstillstånd för att kämpa för dövas rättigheter. Men till sist orkade hans kropp inte mer. Anders blev 56 år.

I mer än 30 år har Gum Anders vikt sitt liv åt dövrörelsen. Han började som en ung förnyare hos Sveriges Dövas Ungdomsförbund 1976 och var ungdomskonsulent 1978–1985.

I november 1986 valdes han till förbundsordförande i SDR och var det fram till 1992 då han p.g.a. sjukdom lämnade uppdraget. Men 1995 kom han igen, med ett mycket starkt stöd från medlemmarna. Sedan dess har han varit med i SDR:s styrelse och bidragit med sitt omfattande engagemang och föreningskunnande. Sin lokala förankring hade han som ordförande i Dalarnas Dövas Förening. Respekten för Gum Anders har varit mycket stor. Alla har påverkats och velat ta del av hans kompetens, klokhet, eftertänksamhet och säkra arbetssätt.

Gum Anders brann inte bara för SDR utan lika mycket och kanske ännu mer för Västanviks Folkhögskola, i vars styrelse han suttit i många år, både som ordförande, ledamot och som vice ordförande. Han var med och tog första spadtaget till Västanviks nya skola på 80-talet.

Anders storhet visade sig också i hans solidaritet med döva i utvecklingsländerna och det var självklart för honom att vara aktiv i SDR:s biståndsarbete och i SHIA*, där han i många år varit vice ordförande i styrelsen.

Att Anders blev den första döva förtroendevalda politiker i Sverige förvånar ingen. Anders insåg att kampen för dövas rättigheter måste föras på alla plan, och att han hade

en viktig roll. Som aktiv kommunal- och landstingspolitiker skaffade han ett stort nätverk även bland riksdags- och regeringspolitiker, vilket märkbart har bidragit till SDR:s intressepolitiska framgångar.

Gum Anders såg tidigt TV:s möjligheter att nå ut med teckenspråket till döva och också uppmärksamma samhället på teckenspråkets betydelse. Han var mycket aktiv i SDRs videoavdelning på 80-talet och var också dess chef en tid. Senare blev han invald i styrelsen för Dövas TV, och hans engagemang i det som idag är SVT Teckenspråk har varit stort.

Tillgänglighet genom teckenspråk, genom hela livet, på alla nivåer och i alla sammanhang, nationellt och internationellt – det var Anders ledstjärna och övertygelse. Det hände ofta att Anders med sin starka integritet lotsade tillbaka oss andra in på den vägen, den om teckenspråkets betydelse för döva, som en mänsklig rättighet för unga som gamla, i arbetsliv som fritid. Anders sviktade aldrig i denna övertygelse.

Döva i Sverige och världen har Anders att tacka för så mycket. Det blir mycket tomt utan honom. Vi hedrar hans minne genom att låta kampen för teckenspråket gå vidare i hans anda.

LARS-ÅKE WIKSTRÖM
FÖRBUNDSORDFÖRANDE, SDR

”Döva i Sverige och världen har Anders att tacka för så mycket. Det blir mycket tomt utan honom. Vi hedrar hans minne genom att låta kampen för teckenspråket gå vidare i hans anda.”

*SHIA – Svenska handikapporganisationers internationella biståndsförening

Årsmöte i Göteborg

■ Göteborgs Dövas Förening höll årsmöte den 19 april 2008, med SDR:s generalsekreterare Tord Lind som mötesordförande och GDF:s Herbert Månsson som sekreterare.

Årsmötets punkter avverkades i positiv anda. 84 röstberättigade medlemmar hade infunnit sig, trots det vackra vädret, liksom en representant från Göteborgs stad, Christina Matsdotter, ansvarig tjänsteman för fördelning av organisationsstöd till handikappföreningarna. Det visade sig att hon just nu går på teckenspråkskurs!

Ny ordförande i GDF: Claes Eklund (2 år).

Ledamöter, 2 år: Emilie Frost, Jan Herbst, Kjell Jakelid. Ledamöter, 1 år: Leif Sträng, (fyllnadsval för Linda Hurtig som har flyttat), Maria Hjellström (1 år kvar) och Ashfa Haque (1 år kvar).

Valberedning: Gull-Britt Engdahl, Stig Roos, Maj-Lis Wahlström.

TORD LIND

Årsmöte i Kristianstad

■ Kristianstads Dövas Förening hade sitt årsmöte den 15 mars, med ett 20-tal medlemmar närvarande.

Nina Jansson blev omvald som ordförande, Anna-Lena Nilsson valdes till kassör. Antoinette Trolleryd-Gullberg blev vald till vice ordförande och sekreterare. Ledamöter blev Birgitta Karlsson och Anita Mjömark, och suppleanter Anna-Lena Johansson och Margit Nilsson.

Efter mötet bjöds på en god påskbuffé. Lotterier såldes och de lyckliga vinnarna blev Thomas Johansson, Anita Mjömark och Anna-Lena Nilsson.

PERNILLA WALLGREN

Gum Anders Andersson.

**”Han upp-
muntrade
många döva
till fram-
gångar.”**

Min bäste vän Gum Anders

Jag hade förmånen att vara nära vän och granne med Anders i 30 år. Gum Anders Andersson var en erkänd dövrörelseman och även engagerad som kommun- och landstingspolitiker, känd bland både döva och hörande vida kretsar. Han engagerade sig på en mångfald områden – i Sveriges Dövas Riksförbund, i Västansviks folkhögskola, i SVT i Leksand, i Leksands kommun. Senast blev han omvald som ordförande i Dalarnas Dövas Förening. En av hans hjärtefrågor var internationellt bistånd. Han ville att världens döva barn och ungdomar skulle få bättre livskvalitet, dövskole-utbildning och undervisning på teckenspråk. Hans viktigaste mål var att stärka döv-organisationerna i vissa andra länder samt utbilda ledare och, inte minst, tolkar i de länderna.

Anders skyggade aldrig för utveckling och nymodigheter. Han var snabb att anamma kloka åsikter och förslag som kunde göra dövas tillvaro lättare. Han blev så omtyckt för att han i första hand inte drevs av egenintresse, utan av en vilja att alla i dövvärlden ska må bra.

Anders stora fritidsintresse var husvagnen, som under vintern placerades i Idre fjäll och på sommaren företog många turer runt kusterna – på öst-, syd- och västkusten. Energi och rastlöshet förde Anders och hustru Liv Lunde ut på resor och äventyr över hela jorden. En annan passion var segelflyg.

Han utbildade sig i början som elektriker. Han fick utbildningen på Barkadalsskolan i Leksand 1977 och deltog kvällsaktiviteter på Västansviks folkhögskola. Där träffade han sin blivande hustru Liv Lunde. De gifte sig 1980 i Balzer fåbod i Älvdalen. 1983 reste de till Bolivia för att adoptera en ”döv” dotter, Sandra. Vid hemkomsten visade det sig att dottern var hörande. En döv dotter, Yessica, adopterades från Nicaragua 1991. Han älskade högst sin familj, och såg till döttrarnas välbefinnande, uppväxt och skolutbildning.

Om Gum Anders ska ihågkommas för något är det hans

förmåga att se människor, både gamla och unga. Hans intresse var att se till den döva människans livsval och problem, och han uppmuntrade många döva till framgångar. Han var en positiv människa.

Gum Anders ställde alltid relevanta följdfrågor som skänkte en känsla av bekräftelse. Han kom med praktiska tips som kunde lösa problem och agerade sedan för att så skulle ske. Hans hjärta var stort nog för många. Det genuina människointresset gjorde också att dörren till huset vid Jerusalemsvägen i Leksand stod på gavel. Där odlade han sin talang som mästerkock och kunde slänga ihop gourmetmiddag när familjen och jag, som hans bäste vän, minst anade det. Gum Anders stod för det goda, både som make och far till döttrarna, och till mig som granne och vän.

Trots den grymma sjukdom som gjorde Gum Anders tillvaro så plågsam under många år, behöll han alltid sin humor. Det var en snabb, krass och ibland nästan cynisk humor som lockade till skratt. Ibland kunde vi inte vara helt säkra på om hans berättelser var skrönor eller verklighet. Men det spelade egentligen ingen roll, huvudsaken var att vi fick skratta. Humorn gav livsgnista och blev Gum Anders effektiva vapen mot sjukdomen.

Några månader om året sökte han ro på vintern i Idre fjäll och på sommaren med husvagnsresor och visst antal veckor i utomlands. Senaste i november 2007 var han och hans fru Liv i Thailand. De gjorde vandringar i norra och södra Thailand. Hans kärlek till sina hundar gav honom en mysig, avkopplande tillvaro med dem.

Anders var en tusenkonstnär med många intressen – en praktisk och händig man. Han trivdes i sitt hem, och sysslade gärna med huset, trädgården och växthuset. Hans stolthet var den stora dammen som han anlade för några år sedan.

Han var släktkär och brydde sig verkligen om familjen och släkten. I vänskap med många trivdes Anders bäst.

MED SORGET HJÄRTA

INGVAR EDWALL

Årsmöte i Kronoberg

Årsmöte i Dövas Förening i Kronobergs län hölls i slutet av februari i Växjö. Det var god tillslutning av intresserade medlemmar och mötet gick flytande.

En minnesstund med en tyst minut hölls för bortgångna medlemmen Hilma Rydberg.

Årsmötet leddes av ordf. Eric Odéen, Ljungby.

Det gångna verksamhetsåret var föreningens 65:e sedan starten 1942. Detta firades med ett fint jubileum och god mat i Öjaby Herrgård. Ett flertal utmärkelser utdelades av SDR:s representant Anna-Lena Ohlén, Malmö, till våra trogna medlemmar under 40–60 års tid. De fick fina SDR-diplom.

Torvald Erlandsson och Eric Odéen berättade historik kring föreningens många intressanta verksamheter.

Det gångna året präglades också av Linné. Föreningen deltog i en gruppresan till Råshult. Margareta Danielsson, Växjö, föreläste skickligt om Carl von Linné vid ett öppet hus under hösten. Mycket intressant med tanke på 300-årsjubileet av Linnés födelse. En annan resa under året hade Kinna-bygden i Östergötland som mål.

Vid årsmötet avgick Eric Odéen efter sammanlagt 19 år som ordförande. Han efterträds av Cecilia Jönsson, Ingelstad.

Till 2008 års styrelse valdes: Ordförande Cecilia Jönsson, vice ordf. Eric Odéen, Ljungby, sekreterare Torvald Erlandsson, Växjö, kassör Lisbeth Lindberg, Tullanäs, Lönnshult, och ledamot Kerstin Andersson, Växjö. Suppleanter blev Inga-Lill Korner, V. Nöbbel, och Vivan Karlsson, Växjö.

E. ODÉEN

"Tillgänglighet är en mänsklig rättighet"

Tio handikappförbund i gemensam protest mot regeringen

– **Det är förvånande och skrämmande** att regeringen vacklar i en så principiellt viktig fråga om mänskliga rättigheter, skriver SDR:s ordförande Lars-Åke Wikström och nio andra ordföranden i olika handikappförbund i en debattartikel som publicerats i bl.a Göteborgs-Posten och tidningen Föräldrakraft.

– Det är med förvåning vi tvingas konstatera att regeringen efter många års utredande inte erkänner människor med funktionsnedsättningar som fullvärdiga medborgare genom att slå fast att en tillgänglig miljö ska vara en mänsklig rättighet i Sverige, heter det bl.a. i artikeln. Vidare:

– För människor med rörelsehinder, synskada, hörselnedsättning eller andra funktionsnedsättningar är bristande tillgänglighet till fysisk miljö och information den i sig största orsaken till att vi inte uppnår jämlikhet och full delaktighet. Detta vet regeringen. Det är också ett faktum att samtliga partier i alliansregeringen under oppositionstiden, återkommande i partimotioner och i enskilda motioner, ställt krav på en stark och resultatinkäntad handikappolitik som utgår från att alla människor är lika i värde och rättigheter".

Handikappförbunden konstaterar att frågan om bristande tillgänglighet har utretts under två decennier. Redan handikapputredningen 1989 slog fast att det handlar om diskriminering. Trots det har regeringen i sin lagrådsremiss valt att inte beteckna bristande tillgänglighet som diskriminering, utan vill utreda frågan ännu en gång.

Det behövs inga fler utredningar, anser handi-

kapprörelsen. Regeringen bekymrar sig för rätts-säkerheten, kostnaderna, förutsebarheten för näringsidkare med mera, om vilka åtgärder som de förväntas vara skyldiga att vidta. Varför denna försiktighet, då diskrimineringskommittén redan lämnat klagörande svar?

Det är inte svårare att fastställa om otillgänglighet är diskriminering än när det gäller andra former av diskriminering, påpekar handikapprörelsen.

– Diskrimineringsförbudet, som föreslås av diskrimineringskommittén, riktar sig mot myndigheter, näringsidkare, organisationer, föreningar, utbildningsanordnare med flera. Domstolsprövningen ska ta sikte på i vilken utsträckning det kan anses skäligt att det vidtas en viss åtgärd för att skapa tillgänglighet. Alla individuella hänsyn som då gör sig gällande ska beaktas. Om den som har möjlighet att vidta skäliga åtgärder förhållit sig passiv har denne brutit mot diskrimineringsförbudet.

– Rättspraxis kommer därför att få stor betydelse för tillämpningen av lagen, liksom samhällets värderingar och syn på villkoren för människor med funktionsnedsättningar, skriver handikappförbunden.

Handikapprörelsen är chockad över jämställdhetsministern Nyamko Sabunis uttalande om att det inte är säkert att tillgänglighetsfrågan alls hör hemma i en diskrimineringslag.

– Att inte ta med bristande tillgänglighet i en diskrimineringslag är i sig en diskriminerande handling, säger representanterna för de tio handikappförbunden.

Lars-Åke Wikström.

Marsch mot diskriminering den 24 maj

Marschen för tillgänglighet anordnar för sjätte året i rad demonstrationer för en lagstiftning som klassar otillgänglighet som diskriminering av personer med funktionsnedsättning. Handikappförbunden uppmanar nu handikapprörelsen i hela landet att vara med och marschera lördagen den 24 maj.

Agneta Lindqvist, vice ordförande i Handikappförbunden, kommer att hålla ett anförande på Mynttorget, där marschen i Stockholm avslutas. I samband med demonstrationen hoppas Handikappförbunden (HSO) och Marschen för tillgänglighet att, till det ansvariga statsrådet Nyamko Sabuni*, kunna lämna över de cirka 15.000 namn som samlats in för att

tillgänglighet skall föras in som en grund för diskriminering i den nya diskrimineringslagstiftningen.

Demonstrationer den 24 maj äger rum på orter över hela landet: Askersund, Borlänge, Göteborg, Jönköping, Karlskoga, Ljusdal, Malmö, Norrköping, Stockholm, Uddevalla, Vänersborg, Växjö och Östersund.

Läs mer om marschen på olika orter <http://www.marschen.se/viewpage.php?page=423>

Om du vill vara med och arrangera en marsch på en ort som inte finns listad, hör av dig till Emma Johansson, e-post:emma@marschen.se tel: 0707 87 03 95.

*Nyamko Sabuni (fp) integrations- och jämställdhetsminister i alliansregeringen

Nyamko Sabuni.

Intensiv diskussion om tolksfrågorna

Viktigt att påverka lokalt

SDR och Västmanviks folkhögskola har arrangerat en kurs om tolksfrågor – en het potatis idag i dövrörelsen. Deltagarna utbytte erfarenheter, tips, idéer och tunga argument, och hade stort utbyte av varandra. Vi hade intensiva men levande diskussioner om de olika landstingens tolkverksamheter, brukarrådens funktion och brukarinflytande.

Kontakt med politiker är en viktig bit i dövrörelsens kamp för rätten till tolk. Liv Lunde, som är fritidspolitiker, berättade hur betydelsefullt det är att ha god kontakt med lokala politiker som i sin tur kan påverka och besluta om t.ex. tolksfrågor på landstings- och riksdagsplanet.

Vi gjorde jämförelser och analyser av några tolkcentralers statistiska redovisningar. Praxis är olika i olika landsting.

Ragnar Veer informerade om vårt lands lagstiftning på olika områden. Vi fick veta hur våra nordiska grannländers lagstiftning och hur deras system för tolktjänsten ser ut. Bland annat blev det en kort genomgång om hur lagen idag begränsar dövas möjligheter till information och utbildning på arbetsplatsen.

När – inte om, utan NÄR vi får en rättighetslag – kan vi kanske äntligen bli positivt bemötta istället för som nu, med vår skyldighetslag, stå med mössan i hand och be om mer pengar till tolkverksamheten.

Vi fick även information om processen vid anmälan om utebliven tolk till patientnämnderna och till Handikappombudsmannen.

Vi konstaterade att audismen* lever och frodas inom den offentliga sektorn samt hos oss själva inom dövrörelsen. Det är något vi bör beakta och vara medvetna om.

Vi har nu satt upp på vår agenda några tolkverksamhetsfrågor på hemmaplan hos brukar/tolkråd, bl.a. krav på auktorisation av teckenspråkstolkar.

Det finns en önskan från deltagarna att ha ett gemensamt seminarium med tolkverksamheternas chefer och deras organisation TALFÖR.

Vi håller tummarna för att SDR:s uppvaktning hos arbetsmarknadsminister Littorin ska ge ett positivt resultat. Avsikten med uppvaktningen är att söka stöd för rätt till tolk vid information och utbildning på arbetsplatsen. Uppvaktningen är en del av tolkkampanjarbetet.

Vi som deltog i kursen har fått inspiration och styrka för fortsatt arbete på hemmaplan.

Stort tack till Ragnar Veer som lett kursen och Liv Lunde som berättade om sina erfarenheter som politiker.

ÅSA HENNINGSSON

Fr.v. Kattis Linné, Lennart Åström, Anders Blomström, Åsa Henningsson, Yvonne Modig samt Ashfa Hague.

*Audism – fördomar mot döva.

Trögt med handikappanpassningen

■ Med knappt två år kvar till år 2010 är det bråttom på myndigheterna att uppfylla de krav som ställs på tillgänglighet. Men svenska myndigheter kommer enligt Handisam (Myndigheten för handikappolitisk samordning) inte att klara regeringens mål att vara tillgängliga för funktionshindrade år 2010.

T.ex. ska blinda och döva enligt målen kunna kommunicera med tjänstemän. Den som inte kan ringa en myndighet ska kunna prata med civiltjänstemän via SMS eller teckentolk.

Riksdagen antog år 2000 en ny handikappolitik under parollen "Från patient till medborgare". Men medan några myndigheter nu spurtar för att uppfylla kraven har andra inte ens startat. Målsättningen kommer inte att nås till 2010, konstaterar Handisam, vars utredare kontaktat samtliga 359 berörda myndigheter. Av dem som svarade hade 30 procent inte ens tagit fram en handlingsplan för hur målen ska nås.

Larma 112 via SMS

■ För att öka tryggheten för döva samt tal- och hörselskade genomför SOS Alarm och Post- och telestyrelsen (PTS) ett försöksprojekt med den nya tjänsten SMS 112. I en nödsituation kan en registrerad användare av tjänsten larma 112 via SMS med uppgift om vad som har inträffat och var man behöver hjälp.

Tjänsten SMS 112 sköts av SOS-centralerna i Östersund och Sundsvall men betjänar hela landet. För att undvika missbruk måste de som vill kunna använda tjänsten SMS 112 förregistrera namn, adress, mobiltelefonnummer och om så önskas namn och nummer till anhöriga samt arbetstelefon vid ett gruppboende. Registreringen sker via SOS Alarms hemsida <http://www.112.se/aktuellt/template.asp?contentID=4> eller Eniros kundservice 020-36 46 56.

Teckenspråkigt pokerspel allt populärare

Poker är nyttig hjärngymnastik

Pokerintresset är stort bland teckenspråkiga. Det märks inte minst i Göteborg, där stadens dövförening i mars ordnade en välbesökt pokerkurs.

När DT:s reporter tittade in satt tio koncentrerade personer satt kring bordet som var täckt av en sedvanlig grön duk. I normala fall är det inte många kvinnor som spelar poker. Men denna kväll var hälften av deltagarna kvinnor. Spelet leddes av lärare Marcus Richter och två assistenter, Mikael Rangfeldt och Hanna Fredin.

– Det roliga med poker är spänningen. Man får en adrenalinkick, sade Marcus.

En av pokerspiranterna var teckenspråklärare Eira Balkstam. Hon var nyfiken på hur spelet gick till.

– Det här är bra för mig som är äldre. Poker är som hjärnjympa, sade hon leende.

Varannan fredag har Göteborgs dövförening pokerkväll. I snitt kommer 30 personer och tävlar.

Spelet kan ta fem-sex timmar. Anledningen till det stora intresset för poker tror deltagarna är dels TV-program om poker och internetpoker, och dels den social samvaro som spelet innebär.

Poker är enligt dövföreningens pokeransvariga ett utmärkt sätt att locka yngre till dövföreningen.

– Poker handlar, som jag ser det, om 70 procent skicklighet och 30 procent tur. Men det är inte ovanligt att nybörjare vinner, sade Marcus Richter.

Då skrattade några deltagare och ojade sig över att de kanske kunde vinna vid en kommande pokertävling. Det är faktiskt så. Nybörjare brukar vara orädda och ha korten framme, vilket ger psykologiska effekter. Då kan proffs bli nervösa och göra sämre ifrån sig.

Den 31 maj hålls en casinoturning i Göteborg. Den är öppen för alla landets teckenspråkiga pokerintresserade. Se Pokersällskapet för teckenspråkiga i Göteborgs hemsida: www.ptig.se.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Varannan fredag samlas man runt pokerbordet hos Göteborgs Dövas Förening.

En enda DO för alla diskrimineringsfrågor

■ Regeringen inrättar vid årsskiftet den nya myndigheten Diskrimineringsombudsmannen (DO) under förutsättning att riksdagen godkänner förslaget som finns i "Ett starkare skydd mot diskriminering" (2007/08:95). De nuvarande myndigheterna Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning avvecklas.

En tjänst som generaldirektör i regeringskansliet med uppdrag att inrätta Diskrimineringsombudsmannen har annonserats ut. Generaldirektören kommer att förordnas som särskild utredare och anställs senare som chef för den nya myndigheten.

– Det här är en stor förändring. Verksamheten hos fyra myndigheter ska föras samman till en myndighet. Tillsynsuppgiften för DO ökar med nya diskrimineringsgrunder och nya samhällsområden, säger integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni, som ansvarar för diskrimineringsfrågor.

LÄNKAD BOK

LÄNKLISTA

Fem nya texter att arbeta tvåspråkigt med!

För grundskolans senare del, gymnasiet och för vuxenutbildning finns nu fem nya texter att arbeta tvåspråkigt med. Alla fem texter är översatta till teckenspråk. De tvåspråkiga materialen som är skapade i datorverktyget Länkat kallas länklister. För att använda länklistorna behöver du Länkat installerat i din dator. Länklistorna innehåller skriven text och teckenspråksvideo som är länkade till varandra. I arbetet med länklistorna finns det många möjligheter till individualisering. Du kan t.ex. välja hur

det ska se ut på skärmen, färg och storlek på texten, uppspelningssätt etc. Länkade böcker är självgående versioner av länklister. Det innebär att länkade böcker kan användas utan att Länkat är installerat.

Snabba tjuvar slog till mot Obs

Nyhetsartikeln "Snabba tjuvar slog till mot Obs" handlar om hur några tjuvar backat in en stulen, lätt lastbil i varuhuset Obs entrédörrar och roffat åt sig varor från radio- och tv-avdelningen. Tjuvarna arbetade mycket snabbt och hade hunnit försvinna spårlöst innan polisen kom till platsen.

Fräck kupp mot Kopparbergs Skrot & Metall

Nyhetsartikeln "Fräck kupp mot Kopparbergs Skrot & Metall" handlar om hur några tjuvar gjort inbrott på företaget Kopparbergs Skrot & Metall och där stulit stora mängder koppar. Det fräcka i kuppen är att de inte fått med sig allt, utan bytt ut hänglåset för att troligen återvända nästa natt.

Den första kärleken

av Tage Danielsson

Tage Danielssons text är en novell, som handlar om ett par som sitter på en bänk i en park och är till största delen en dialog mellan de två älskande.

Far och jag

av Pär Lagerkvist

Pär Lagerkvists text är en novell, som handlar om en pojke och hans far som är ute på en långpromenad en söndagseftermiddag.

Så här fungerar det!

Informationstexten "Så här fungerar det" handlar om deklaration och skatt. Läsaren får veta varför skatter ska betalas och hur deklaration fungerar.

Specialpedagogiska institutet

www.sit.se | order@sit.se | fax 090-13 75 30 | tel 020-23 23 00

På teckenspråk

Teckenspråk
med svenskt tal

Mor och jag

När Anne-Marie var tio år gammal förändrades hela hennes värld. Hon vaknade upp på sjukhuset, förlamad och med hög feber. Ingen kom och hälsade på henne. Hon trodde att mor och far inte visste var hon fanns. Hennes föräldrar var döva.

• Grundskolans senare del och gymnasiet.

Tystnadens barn

I filmen berättas historien om Anne-Marie vidare. Hennes rörelsehinder gör det länge omöjligt att gå i skolan som alla andra, men med seg envishet arbetar hon för att ta igen det som försumrats.

• Grundskolans senare del och gymnasiet.

Stackars mej

Jo, det var väldigt synd om mig – på den tiden. Mina föräldrar hade försvunnit i Afrikas djungler och min mormor var död. Jag var ensam i världen. Det var då jag bestämde mig för att skaffa nya föräldrar, alldeles själv. Jag valde Märta och Birger. Problemet var bara att de inte ens kände varandra...

• Grundskolans tidigare del och senare del.

Fannys hemliga mening med livet

Hur ska man bete sig för att få vara den man är? Varför finns så många förväntningar på hur man ska vara för att få vara med och inte hamna utanför?

Fanny är en helt vanlig, och samtidigt ovanlig tjej som ska fylla 14 till hösten. Hon förväntas vara som alla andra, anpassa sig för att passa in och kämpa för att få vara med.

• Grundskolans senare del och gymnasiet.

Ljudet följer den teckenspråkiga översättningen och är i första hand avsett som stöd till avläsningen av teckenspråk.

SAGOR På teckenspråk

*Fler sagor av Astrid Lindgren är satta till teckenspråk;
"Känner du Pippi Långstrump", "Jag vill också ha ett syskon"*

Visst kan Lotta cykla

Lotta på Bråkmakargatan fyller fem år. Hon har bara en usel trehjuling, och inte får hon någon tvåhjuling på sin födelsedag heller. Då blir hon så arg att hon tar tant Bergs gamla cykel, och den är alldeles för stor för Lotta ...

• Grundskolans tidigare del och förskoleverksamhet.

Specialpedagogiska institutet

www.sit.se | order@sit.se | fax 090-13 75 30 | tel 020-23 23 00

Fortsatt kamp för tolkning

■ De flesta döva tolkbrukare trodde att en anmälan till Patientnämnden, Handikappombudsmannen och Diskrimineringsombudsmannen skulle leda till mer rättvisa beslut. Efter publicering av min insändare (DT nr 1-2008) blev många tolkbrukare chockade och handlingsförlamade. Men det är bara att resa sig igen och fortsätta kampen och anmäla nekad tolk. Det behövs fler i kampen för våra rättigheter och för att väcka politikerna.

På Dövas dag i Vänersborg i höstas diskuterades bl.a. FN-konventionen, och många tror att det är den bästa lagen när det gäller mänskliga rättigheter. Kring år 2000 sökte jag stöd hos kommunen för att kunna resa till Världskongressen för dövblinda i Australien. Min ansökan hänvisade till FN-konventionen, men fick avslag.

Därefter överklagades ärendet till länsrätten, kammarrätten och till slut regeringsrätten – avslag i samtliga instanser. Dessutom blev fallet prejudicerande*, så om någon har ett liknande fall kan de inte få det beviljat med hänvisning till tidigare beslut i regeringsrätten.

Jag har som dövblind många upplevelser av krånglig byråkrati sedan 1992. Men man får aldrig ge upp! Jag vill uppmana alla brukare till fortsatt kamp!

BJÖRN

**Prejudikat – ett avgörande som uppfattas som vägledande eller bestämmande (prejudicerande) för senare beslut.*

Världsglaukomdagen uppmärksammas 6 mars

■ Globala dövblinda i Göteborg inbjöds till den 1:a Världsglaukomdagen den 6 mars 2008. Avsikten är att belysa ögonsjukdomen glaukom (grön starr). Idén har uppstått i USA, dagen benämns "Världsglaukomdagen" och kommer att uppmärksammas årligen den 6 mars över hela världen. Ögonläkare Kristina Eriksson vid Lundby sjukhus, väl bekant för Globala DB i Göteborg, informerade om både grön starr och grå starr samt åldersförändringar i den s.k. Gula fläcken. En verkligt givande föreläsning där inbjudna gäster fick ställa frågor efter informationen. Forskningen går framåt.

Det sägs att "ögat är själens spegel" och här fick alla veta att ögats och örats samarbete är viktigt, speciellt för den dövblinde.

INGEGÄRD AXNER

Emil på teckenspråk

■ Nu finns Astrid Lindgrens Emil i Lönneberga på teckenspråk, på en 125 minuter lång DVD-skiva. Mer info via www.mediacuben.se

ANNONSER

ID-dagarna 8–10 oktober 2008

Factory Nacka Strand, Stockholm

Mässa med användarvänlig dator- och informationsteknik för människor med olika funktionsnedsättningar.

I utställningen visas de senaste produkterna, anpassningarna och programvarorna inom området IT-baserade hjälpmedel.

I seminarierna presenteras nya forskningsrön och aktuella resultat från metod- och utvecklingsprojekt.

Föreläsningar ur seminarieprogrammet:

- Brukarönskemål om IT och telekom
- 112 för alla

www.hi.se/iddagarna

På www.hi.se/iddagarna finns fr.o.m. 14 maj det fullständiga programmet. En tryckt broschyr kan kostnadsfritt beställas från iddagarna@hi.se, märkt "Broschyr 2008".

Habilitering och hjälpmedel

Teckenspråkstolk

Välkommen att söka en tjänst vid Tolkcentralen i Uppsala som erbjuder tolkservice till döva och gravt hörselskadade i Uppsala län.

Läs mer på www.lul.se/hoh. Du kan även ringa enhetschef Björn Albihn som gärna svarar på frågor och berättar mer om arbetet, tel 018-611 67 33 eller mobil 070-5824210

Landstinget i Uppsala län

Tre verksamheter i teckenspråkets tecken

■ Den 14 mars invigdes de gemensamma verksamhetslokaler hos Teckenspråkscentrum, Mo Gård Folkhögskola i Stockholm och Teckensurra på Sankt Göransgatan 57 i Stockholm.

Britt Karmgård, ordförande i Stockholms Dövas Förening, höll en invigningsceremoni och klippte bandet. Annika Wedin, föreståndare på Teckensurra, Tomas Jarhall, verksamhetsansvarig på Teckenspråkscentrum och Gunilla Kvist, platschef på Mogård Folkhögskola i Stockholm, klippte bandet vid andra invigningsceremonin.

Över 200 gäster besåg lokalerna, åt god mat och fick underhållning av teckenspråksgruppen TecknoCats.

Mer info via www.tsc.se, www.mogard.se och www.teckensurra.se

KATARINA SJÖBLOM

40-årsträff för 68:or från Örebro

■ Hej på er alla som gått i skolan i Örebro – ni som började 1968, och även ni som konfirmerades -68.

Nu är det hela 40 år sen vi började i Örebro! Det ska vi fira tillsammans. Gunilla Jansson, Eva Axelsson och under-teknad vill föreslå att vi firar på båten "Birka". Jag vill gärna ha era besked, och om ni är positiva till vår idé så ordnar jag båtresan.

Tid: Avfärd lördag den 30 augusti -08 kl. 18.00 från Stockholm till Åland, och vi är tillbaka i Stockholm söndag den 31 aug. kl. 15.45.

Kostnad: 4-bäddshytt med fönster kostar 863 kr per person tur och retur, smörgåsbuffe och dryck ingår, plus frukost och lunch.

3-bäddshytt som ovan kostar 985 kr, 2-bäddshytt 1.231 kr, och egen hytt 1.965 kr. Man kan också dansa eller shoppa, ta ett dopp i poolen eller sola i solariet. Mer info via www.birka.se

Boka nu helgen 30-31 augusti! Jag vill ha era svar senast i maj för att kunna boka resan. Ni kan SMS:a eller sända mail till mig. Ni får detaljerad information efter anmälan.

Sprid gärna den här informationen till er vänner. Och ta gärna med er make/fru/fästman/fästmo m.fl! Vänlig hälsning,

KARIN VESTIN

E-mail karin.vestin@sdrf.se eller SMS

073-5085067

Till minne

Med sorg i våra hjärtan har vi mottagit meddelandet att vår fina vän och hedersmedlem, Josef Axelsson, inte längre finns ibland oss.

Han föddes i Grimmerud i Skaraborgs län och gick på Vänerskolan i Vänersborg, och därefter Yrkesskolan för döva gossar, där han utbildade sig till skräddare.

Josef var en duktig idrottsman. Orientering, fotboll och bowling var hans grenar. Ända in i det sista tränade han med bowlingen. Under OS för döva i Stockholm 1939 tog Sverige silver i fotboll. Josef lyckades nicka in ett mål.

Kärleken mötte Josef i den tio år yngre Inga från Åmål. Tillsammans med henne fick han fyra barn. De bosatte sig i Skövde, där Josef arbetade på konfektionsfabriken Libo, samt en tid som regementsskräddare. Han var också den som startade Skövde Dövas Förening år 1951 och blev dess första ordförande.

Familjen flyttade till Borås år 1967, och Josef blev snabbt en mycket aktiv och älskad vän och föreningsmedlem i Borås Dövas Förening, samt även Pensionärsföreningen och den numera vilande Idrottsföreningen. Han fick arbete på Algots fabrik, men fortsatte till Skoglund Konfektionsfabrik, där han stannade fram till sin pension.

Vi har många fina minnen av Josef Axelsson. Han var alltid var glad och hade buspojkens glimt i ögat. Särskilt minns vi Polenresan år 2002. Det var mycket att se, och långa dagar. Många blev trötta framåt kvällen. Men inte Josef. Han var lika pigg och glad hela resan och tog med intresse del av allt.

Nästa år skulle Josef ha fyllt 90 år, och vi vet att han nästan hade börjat planera inför detta. Även vår förenings 100-årsdag nästa år såg han fram emot.

Nu blev det inte så. Sista gången vi träffade honom var på medlemsmötet den 28 mars. Då var han pigg och glad som vanligt. Den 6 april gick han hastigt bort.

Våra tankar går nu till makan Inga och barnen Jan-Åke, Berit, Monica och Eva-Lena med familjer. Vi delar sorgen den med dem.

BORÅS DÖVAS FÖRENING

BORÅS DÖVAS PENSIONÄRSFÖRENING

GM. BERIT FORSBERG

Norskt boktips

■ Norrmannen Tore Sandbergs bok "Övergripet" är en stark och bra bok om döve Fritz Moen (1941-2005) som i slutet av 1970-talet dömdes och satt många år i fängelse för två kvinnomord. År 2004 befanns han oskyldig och fick upprättelse. Författaren går igenom fallet och konstaterar många brister i utredningarna, bl.a. bristfällig teckenspråkstolkning under rättegångarna.

Boken kan rekvireras (på norska) via:

www.adlibris.com/se/product.aspx?isbn=8204136749

ULLA-BELL THORIN, DÖV FÖRFATTARE

Besök oss på www.sdrf.se

Den orala undervisningen stängde dörren till kunskap

Ett samhälle som inte tar väl hand om barnen är inget bra samhälle, brukar det heta. En viktig värdeomätare är den kunskap barnen får i skolan och hur de sedan mår när de blivit vuxna.

Jag blev som barn på 50-talet döv i hjärnhinneinflammation och jag placerades vid dövskolan i Örebro. Det var i tider då Hilding Zommarin var rektor på skolan och elever som avläste och talade bra belönades.

I detta system hamnade jag, och undervisningen blev för mig en plåga.

Det enda jag kunde göra var att glo på läraren, och försöka följa lärarens munrörelser. Hörapparaten var inte till mycket hjälp. Från början trodde jag att jag skulle lära mig, och så småningom kunna höra och förstå vad andra säger, men det blev inte som jag trodde. Fortfarande avläser jag rätt dåligt.

Många som pluggade i dövskolan fram till 1980 känner säkert igen sig.

De som hade vissa hörselrester klarade väl sig hjälpligt, men vi som var helt döva och inte kunde avläsa fick försöka gissa oss till vad lärarna hade att säga i undervisningen.

Jag träffade en lärare för några år sedan som berättade för mig att det gick åt mer än dubbelt så mycket tid för läraren att gå igenom ett ämne – som geografi, historia och naturkunskap – med eleverna på talspråk, jämfört med den tid som hade krävts om läraren fått använda teckenspråk.

Det som läraren sade väckte tankar och fick mig att se tillbaka på min skoltid.

Jag har mycket få minnen av vad jag har lärt mig. Det var ju i tider då teckenspråket inte användes i undervisningen. Det sågs som ett hot för att nå målet. Vi skulle normaliseras, och det till vilket pris som helst – bland annat sämre kunskaper.

Lärarna som ville normalisera oss döva förstod sig inte på människans inre väsen.

Det ligger i människans natur att använda alla medel som underlättar i livet. Jag går inte en mils omväg till en plats om jag vet att det finns en snabbare genväg, eller hur? Så är det också med språket; människan har i alla tider valt de mest rationella lösningarna, till exempel det språk som är spontant och där kommunikationen fungerar.

Sedan jag slutat skolan fick jag kämpa för att få mera kunskaper. Det var inte som att gå på räls. Jag fick göra allt detta på egen hand för att få en bra utbildning och ett intressant jobb.

Det har gått bra för en del av mina vänner, men många har också fått betala ett högt pris.

De har fått lida hela livet på grund av en oförstående skola.

Den orala undervisningsmetoden stängde deras möjligheter att inhämta kunskaper och utvecklas.

”Människan har i alla tider valt de mest rationella lösningarna, till exempel det språk som är spontant och där kommunikationen fungerar.”

Jag var en tid ordförande i Örnsköldsviks dövas förening, och inbjöd den då pensionerade rektor Hilding Zommarin till

min förening som föreläsare. På ett levande och perfekt teckenspråk, och med en god portion humor, höll han sin föreläsning. Medlemmarna trivdes.

Teckenspråket har en snabbhet som ofta t.o.m. överträffar det talade språkets, utan att för den skull förlora i tydlighet, exakthet eller informationsrikedom. Det visste Zommarin, som hade döva föräldrar – och ändå använde han aldrig teckenspråk i skolan.

Och han var den person som Skolöverstyrelsen lyssnade till.

Han är inte längre i livet, men han och alla andra förespråkare för den orala metoden hade FEL. Men ännu har ingen offentligt uttryckt det.

Det vore befogat att avkräva dem en ursäkt.

LENNART TJÄRNSTRÖM

Brittiskt krav på jämlik telekommunikation

Döva i Storbritannien lobbar intensivt mot sina politiker för tillgång till bättre telefonkommunikation. En mass-aktion riktad till de brittiska parlamentsledamöterna genomfördes den 3 april av dövorganisationerna – med hjälp av samma teknik som de vill betona sitt behov av. Med aktionen ville de rikta ljus

på behovet av bättre system för telefonkommunikation mellan döva och hörande.

– Vi vill ha jämlikhet i utbildning och praktik, på arbetsplatsen, som konsument och som medborgare i informations-samhället! sa samordnaren i aktionsgruppen, Ruth Myers. Gruppen inkluderar the Royal National Institute for Deaf People, the British Deaf Association, Hearing Concern, Sense, och flera andra organisationer för döva och hörselskadade.

(Källa: www.ps3news.com)

VT8882

Bildtelefoni när den är som bäst

Med Visiontechs bildtelefon VT8882 kan du lika enkelt som med en vanlig telefon nå dina nära och kära med bild, ljud och text* var de än befinner sig i världen. Ingen samtalstaxa tillkommer.

Allt i ett lösning som **inte** kräver en dator. Allt du behöver ha är bredbandsuppkoppling, elektricitet och en VT8882.

Total kommunikationslösning för döva och hörselskadade.

- Bra ljud och bildkvalitet
- *Textmeddelanden till andra VT8882 användare
- Uttag för varseblivning
- Godkänd av HI

Vill du veta mer om hur du ansöker om en VT8882 som ett hjälpmedel gå in på vår hemsida:

www.vt8882.se

Gyllenpalmsgatan 2 | 211 30 Malmö | Taltel : 040-661 41 80 | Fax : 040-661 41 88
Mobil/sms/3G : 0701 44 33 77 | E-mail : mail@visiontech.se |

Vi kan

Trycksaker!

- från idé till färdig trycksak

Vi hjälper även till med

- ***digitala färgutskrift***
- ***affischer i mindre serier***
- ***dataskurna dekaler***
- ***färgutskrift i A4- och A3-format.***

HEDEMORA TRYCK AB

Verkstadsgatan 29

776 35 Hedemora

Tel 0225-144 77

www.hedemoraptryck.se

SDR:s egen bomullsfrotté

Mjuk härlig bomullsfrotté 500gr.

Finns i sex olika färger:
vit, marinblå, vinröd, grå, ljusblå och
vårgrön.

I storlekarna:

30x50 cm

50x70 cm

90x150 cm

Tvätt 60 grader C.

För information och beställning, se vår E-handel
på www.sdrf.se/sdr

I E-handeln: I menyn till vänster välj:
Övrig försäljning/handdukar/bomullsfrotté

Bra Miljöval

Denna frotté är av Natur-
skyddsföreningen godkänd
som BRA MILJÖVAL!

Lappen med skötselråd är
vävd med SDR:s logga på.

*Alla medlemmar i SDR får 20% rabatt på priserna.
Porto ingår i alla priser.*

Beställning:

shop@sdrf.se eller e-handel: www.sdrf.se/sdr

Taltelefon: 0247-140 65

Fax: 0247-141 35